

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРИУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІСТОРИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ПОЛІТОЛОГІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

До захисту допустити:

Завідувач кафедри

_____ **Максим БУЛИК**

«15» грудня 2023 р.

«УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКІ ВІДНОСИНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ»

Кваліфікаційна робота

здобувача вищої освіти другого (магістерського)
рівня вищої освіти освітньо-професійної програми
«Міжнародні відносини»

Демченка Сергія Вікторовича

Науковий керівник: Булик М.В., к.політ.н., доцент
кафедри політології та міжнародних відносин

Рецензент: Фесенко М. В., д.політ.н., провідний
науковий співробітник відділу трансатлантичних
досліджень Державної установи «Інститут
всесвітньої історії НАН України»

Кваліфікаційна робота захищена

з оцінкою відмінно / 90/ А

Секретар ЕК

«16» січня 2024 р.

Анастасія ТРОФИМЕНКО

Київ – 2023

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ.....	7
РОЗДІЛ 2. СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКИХ ВЗАЄМИН ПІСЛЯ ЗДОБУТТЯ УКРАЇНОЮ НЕЗАЛЕЖНОСТІ.....	18
РОЗДІЛ 3. УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ.....	41
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	65

ВСТУП

Актуальність дослідження українсько-канадських відносин на сучасному етапі полягає у декількох ключових аспектах.

По-перше, відносини між Україною та Канадою мають стратегічне значення, яке посилюється в контексті сучасних геополітичних та геостратегічних змін. Україна, що зазнає агресії з боку Російської Федерації, шукає підтримки та партнерства з країнами, що поділяють її цінності та зобов'язання до міжнародного правопорядку. Канада, у свою чергу, виступає активним учасником міжнародних зусиль у підтримці суверенітету та територіальної цілісності України. Тому розуміння та аналіз українсько-канадських відносин на сучасному етапі має велике значення для розробки стратегій співробітництва та реалізації спільних інтересів обох країн.

По-друге, економічне співробітництво між Україною та Канадою має великий потенціал для подальшого розвитку. Канада виступає важливим торговельним партнером для України, але існує ще значний потенціал для зміцнення та диверсифікації торговельних зв'язків. Аналіз основних напрямків та тенденцій економічного співробітництва між Україною та Канадою на сучасному етапі є важливим для виявлення можливостей та розробки стратегій партнерства у галузях, які мають великий потенціал для обох країн.

По-третє, гуманітарний вимір українсько-канадських відносин має значний вплив на культурний та освітній обмін між країнами. Студентські програми обміну, академічна співпраця, культурні заходи та інші ініціативи сприяють поглибленню взаєморозуміння та зміцненню культурних зв'язків між Україною та Канадою. Аналіз гуманітарного виміру відносин між цими двома країнами на сучасному етапі допоможе визначити потенціал для

подальшого розвитку цієї сфери співробітництва та забезпечити підґрунтя для налагодження ефективного партнерства.

Отже, дана магістерська робота має велике значення з точки зору розуміння, аналізу та розвитку українсько-канадських відносин на сучасному етапі. Вона сприятиме поглибленню знань про загальнотеоретичні, політичні, економічні та гуманітарні аспекти цих відносин, а також надасть підґрунтя для розробки стратегій та рекомендацій з метою зміцнення співробітництва між Україною та Канадою.

Огляд використаної літератури. Вітчизняні та зарубіжні дослідники приділяють велику увагу проблемі створення та розвитку двосторонніх українсько-канадських відносин. У роботах вітчизняних експертів із зовнішньої політики України, зокрема М. Дойчика [4] та Е. Барана [2], визначено сферу зовнішньоекономічних пріоритетів України та основні напрями співпраці України та Канади. Питання, присвячені окремим аспектам і напрямам зовнішньої політики України, знайшли відображення в наукових працях С. Аппатова [1], В.В. Козика [9] та ін.

Об'єктом дослідження є теоретико-методологічні засади та практичні аспекти українсько-канадських відносин на сучасному етапі.

Предметом дослідження є українсько-канадські відносини на сучасному етапі.

Метою роботи є дослідження та аналіз українсько-канадських відносин на сучасному етапі.

Для досягнення поставленої мети перед магістерською роботою ставляться такі **завдання**:

1. Вивчити загальнотеоретичні підходи до розуміння двосторонньої співпраці України та Канади в контексті розвитку поняття «міжнародні відносини».

2. Вивчити нормативно-правову базу двосторонніх взаємин між Україною та Канадою. Дослідити основні напрями та тенденції економічного співробітництва між обома країнами.

3. Проаналізувати безпековий та військово-технічний виміри співпраці між Україною та Канадою.
4. Дослідити політику Канади щодо України у 2022–2023 роках.
5. Проаналізувати українсько-канадські відносини у гуманітарному вимірі.

Для досягнення поставлених завдань магістерської роботи можуть бути використані наступні **методи дослідження**:

1. Аналітичний метод. Систематизували та проаналізували наукову літературу, статистичні дані, офіційні документи, дослідження та звіти з питань українсько-канадських відносин.
2. Компаративний метод. Порівняли українсько-канадські відносини з іншими державами або регіонами, аналізували подібні тенденції та успіхи співробітництва.
3. Історичний метод. Проаналізували історичний контекст та етапи розвитку українсько-канадських відносин.

Практичне значення отриманих результатів. Отримані результати дослідження щодо українсько-канадських відносин на сучасному етапі мають практичне значення для різних зацікавлених сторін. Результати дослідження можуть служити основою для розроблення політичних стратегій та рекомендацій для урядів України та Канади стосовно подальшого розвитку взаємодії. Вони можуть допомогти у визначенні пріоритетних напрямків співробітництва, політичних ініціатив та дипломатичних зусиль. Можуть вплинути на формування громадської свідомості та сприяти зближенню між українським та канадським суспільством. Це може включати підвищення усвідомлення важливості взаємодії, культурного обміну, освітніх програм та студентських обмінів між обома країнами. Отримані результати мають важливу роль у контексті міжнародних відносин та геополітичної ситуації. Вони можуть використовуватися для підтримки та розширення дипломатичного співробітництва, участі в міжнародних організаціях та спільних ініціативах. Отримані результати дослідження можуть розширити

наукове розуміння українсько-канадських відносин та стати цінним внеском у галузь міжнародних відносин, політичних наук та культурології. Вони можуть стати джерелом для подальших досліджень та розвитку цієї області знань.

Структура магістерської роботи складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел (81 найменувань), загальний обсяг роботи – 71 сторінка.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У сучасну епоху глобального розвитку жодна окрема держава не може існувати ізольовано, оскільки процеси глобалізації посилюють взаємну залежність і проникнення внутрішньої та зовнішньої політики, зрештою стираючи межі між націями та створюючи єдину арену взаємодії. У системі міжнародних відносин усі зміни базуються на діях держав, які прагнуть налагодити як двосторонні, так і багатосторонні політичні зв'язки, утвердити нову економічну парадигму, розвинути глобальне інформаційне поле взаємодії тощо. Тому, щоб держави могли ефективно функціонувати у світовій системі, вони повинні співпрацювати з іншими суб'єктами міжнародного співтовариства, що досягається через їх зовнішню політику. Однак, оскільки сучасні міжнародні відносини часто є непередбачуваними, конфліктними та анархічними, не існує єдиного підходу чи набору методологічних прийомів, які можна було б використати для їх аналізу [13. с.12].

У сфері теорії міжнародних відносин науковці розрізняють кілька концептуальних підходів, досліджуючи ідею двостороннього співробітництва, як на загальному рівні, так і в конкретних випадках, таких як Україна та Канада. Ця галузь дослідження заснована на принципах об'єктивізму та суб'єктивізму, які відображені в різних школах думки про міжнародні відносини, включаючи реалізм, неореалізм, лібералізм та біхевіоризм, серед інших. Суб'єктивізм, зокрема, є набором переконань, які інтерпретують міжнародні відносини як суто соціальні зв'язки, позбавлені будь-якої об'єктивної основи та натомість похідні від особистих якостей окремої людини. У застосуванні до українсько-канадських відносин зовнішня політика, зовнішньоекономічна стратегія та інші форми стратегії в

основному мотивуються не національними інтересами, а скоріше ставленням, бажаннями та поглядами політичних еліт, які діють як особи, а не як представники керівної установи (держави). Такий підхід до міждержавних відносин таїть в собі небезпеку, оскільки позиція лідера не завжди може узгоджуватися з національною стратегією та моделлю розвитку, що може призвести до конфліктів.

Відповідно до принципу об'єктивізму природа міжнародних відносин є справжньою і не підпорядковується примхам і бажанням окремих людей. Рушійні сили та моделі цих відносин залишаються незмінними. Вважаємо, що цей принцип є особливо доречним для розвитку взаємовигідних і збалансованих міждержавних відносин.

Школа політичного реалізму широко розглядається вченими та дослідниками як основа традиційної теорії міжнародних відносин і визнана однією з найстаріших філософських течій. Досліджуючи становлення та розвиток двосторонніх відносин у ширшому масштабі міжнародних відносин, важливо розглядати їх через призму політичного реалізму. Найбільш розширену і ґрунтовну характеристику реалізму дає Г. Моргентау, окреслюючи шість принципів. Перший принцип стверджує, що суспільство та його політична система підкоряються об'єктивним законам, які притаманні людській природі та керують соціально-політичними взаємодіями. Другий принцип підкреслює важливість сили в розумінні міжнародних політичних відносин. Реалізм забезпечує концептуальну основу для галузі політичної науки. У рамках другого принципу дослідник поєднує реалістичні теорії та ідеї з практикою націоналізму, часто критикуючи її. Він вважав, що сила націоналізму полягає в його здатності сприяти єдності, дозволяючи навіть найменшим країнам брати участь у конкурентній зовнішній політиці [14].

На думку значної кількості вчених, між національною свідомістю та релігійною свідомістю існує невід'ємне протиріччя. Крім того, існує боротьба за владу між націоналізмом і релігією за контроль над «душами»

націй. Б. Андерсон зауважив, що у XVIII столітті з появою націоналізму в Західній Європі також спостерігався занепад релігійно-орієнтованого мислення, яке прямо заперечувало будь-який зв'язок між релігією та націоналізмом. Андерсон вважав, що визнання певної групи людей як окремої соціальної цілісності є насамперед політичним процесом. Інший дослідник націоналізму Е. Геллнер визнає взаємозалежність і сумісність релігійної та національної свідомості.

Г. Моргентау розробив теорію, яка пояснює коріння та розвиток націоналізму. Він стверджував, що емоційні зв'язки та ідентифікація людини зі своєю нацією обернено пропорційні стабільності суспільства. Простіше кажучи, чим менш захищеною людина відчувається, тим більше вона прагне ідентифікувати себе з більшою національною групою. Прикладом цієї концепції є українсько-канадські відносини через появу, зростання та активну участь української діаспори в Канаді. Ця група тісно пов'язана зі своєю батьківщиною через потребу ідентифікації та захисту. Страх та ізоляція призвели до створення найбільшої закордонної української громади, яка підтримує Україну в політичній, економічній та культурній сферах на всіх рівнях.

Погляди іншого відомого дослідника Г. Моргентау повторює видатний діяч неореалістичного руху Дж. Міершаймер. Міершаймер стверджує, що націоналізм має більший вплив на людей, ніж демократія, і тому будь-яка спроба примусити демократію в більшості країн неминуче спричинить негативну реакцію націоналістів. Це почуття, яке поділяє багато представників неореалістичної школи.

Третій принцип політичного реалізму стверджує, що зовнішня політика держави базується на її власних прямих інтересах, але її специфіка залежить від історичного контексту часу. Протягом усіх епох прагнення до влади було об'єднуючим фактором. Четвертий і п'ятий принципи зосереджені на визнанні моральних наслідків політичних дій. По суті, концепція полягає в тому, що моральні прагнення будь-якої нації суттєво відрізняються від

основних універсальних моральних норм. Це пов'язано з унікальним розвитком і еволюцією кожного суспільства, на які впливає безліч детермінант. Тому, аналізуючи українсько-канадські відносини, важливо оцінити індивідуальні особливості внутрішнього та зовнішнього розвитку кожної держави, а також силу впливу української громади в Канаді, яка є транснаціональним утворенням.

Відповідно до шостого принципу політичний реалізм виникає з плюралістичного погляду на людську природу. Це означає, що людину слід оцінювати цілісно, визнаючи також автономію різних аспектів її буття, таких як економічний, моральний і релігійний виміри [8. с.11].

Протягом 1980-х років класична реалістична школа поступово еволюціонувала в неореалізм, засвоюючи нові принципи та теоретико-методологічні підходи до аналізу системи міжнародних відносин і взаємодії між державами. Події та процеси 1950-1960-х років суттєво розходяться з класичними концепціями реалізму, роблячи їх недостатніми для всебічного пояснення біполярності світу, інтеграційних процесів, багатостороннього економічного, політичного, культурного та військового співробітництва на міжнародному рівні, включаючи організації, такі як ООН, Організація з безпеки та співробітництва в Європі та Організація Північноатлантичного договору. Ці взаємодії з часом лише посилювалися.

Кеннет Вальц є видатною фігурою в царині політичної теорії, зокрема з його відомою працею «Теорія міжнародної політики», опублікованою в 1979 році, яка послужила важливою орієнтиром для багатьох наступників у цій галузі. Г. Муріцен навіть написав «Тільки вальс може перемогти вальс», захоплюючись його творчістю. Фундаментальна позиція Вальца полягає в тому, що міжнародні відносини мають анархічний характер, на відміну від ієрархічних внутрішньосуспільних відносин. Він вважав недосяжним створення глобального порядку, заснованого на правових нормах, колективній безпеці та регулюючій ролі наднаціональних організацій, оскільки їх існування не запобігає конфліктам і збройним протистоянням.

Прикладом може бути поточний конфлікт між Росією та Україною. Уолтс стверджував, що лише сама держава може забезпечити власну безпеку та стабільне внутрішнє середовище, використовуючи різноманітні інструменти, такі як пошук союзників та налагодження міцних двосторонніх відносин. Ця точка зору відрізняє його від класичних представників школи реалізму Моргентау, які вважають метою діяльності держав на міжнародній арені здобуття максимальної могутності, а не безпеки.

Після розпаду біполярної системи міжнародних відносин у 1991 році в теорії міжнародних відносин виникла нова концепція: неолібералізм. Ця концепція ґрунтувалася на двох парадигмах — плюралізмі та теорії світового суспільства. Перша пов'язана насамперед з такими вченими, як Дж. Най, Р. Кеохейн, Г. Алкер, Дж. Розенау та ін. Значного розголосу набула спільна праця Р. Кеохейна та Дж. Най «Після гегемонії», в якій були внесені прогресивні ідеї щодо взаємодії держав через неурядові структури чи міжнародні організації як основи міжнародних політичних відносин. Ці дослідники розробили концепцію транснаціональної взаємодії, форми міждержавного спілкування, що здійснюється державами або зовнішніми урядовими структурами для встановлення та поглиблення співпраці. Автори спочатку розкрили ідею транснаціональної взаємодії у своїй статті «Міжнародні відносини та світова політика» в 1972 році, яка пізніше еволюціонувала в концепцію складної взаємозалежності, уточнену в «Після гегемонії». Ця теорія передбачала існування плюралістичного світу каналів зв'язку, де не тільки офіційні уряди держав, а й партії а групи інтересів, наприклад українська діаспора Канади, беруть участь у державотворенні та розвитку системи міжнародних відносин.

У своєму аналізі Дж. Най і Р. Кеохейн окреслюють п'ять потенційних шляхів, якими транснаціональні відносини можуть впливати на характер і зміст міждержавних взаємодій [46]:

— зміна відносин між державами під впливом інтересів недержавних акторів;

— міжнародний плюралізм, тобто взаємодія держав у транснаціональних організаціях (з метою координації власної діяльності) з абсолютно різними

— національними інтересами;

— розвиток механізмів стримування держав і їх політик через інструмент

— залежності і взаємозалежності країн;

— збільшення, за допомогою діяльності недержавних організацій,

— можливостей впливу урядів одних держав на політику інших.

Виникнення автономних акторів із власною зовнішньою політикою, які здатні протистояти державі та навіть посягати на її політику. Таким чином держави стають залежними від того, що самі не можуть контролювати.

Дослідження теоретико-методологічних засад і методологій, спрямованих на осмислення системи двосторонніх відносин крізь призму міжнародних відносин, дозволяє зробити висновок про розкол сучасної політичної науки на два ідеологічні табори: неореалізм і неолібералізм. Ці дві школи поділяють багато поглядів, а саме те, що міжнародна арена має анархічний характер і що держави прагнуть до самозбереження. Проте вони відрізняються підходами до досягнення цієї мети. Реалісти вважають, що прагнення до влади через двосторонні відносини з іншими державами є основною метою держав, тоді як ліберали вважають, що держави можуть створити безпечне середовище шляхом створення наднаціональних організацій, транснаціональних утворень та диверсифікації учасників міжнародних відносин. Хоча існує кілька моментів, у яких дві доктрини відрізняються, реалісти стверджують, що держава є найпотужнішим актором у міжнародних відносинах і може покладатися виключно на власні сили для забезпечення своєї безпеки та забезпечення матеріальних інтересів. На противагу цьому, ліберали стверджують, що не тільки держави наділені владними якостями, але й міжнародні урядові та неурядові організації та транснаціональні суб'єкти, а система цих організацій створена для

забезпечення мирного, безпечного зовнішнього середовища. Нарешті, в контексті питання матеріальної та нематеріальної підтримки переважає теорія м'якої сили (дипломатії).

Питання двосторонньої співпраці між Україною та Канадою в сучасній історіографії є відносно новою та недостатньо дослідженою темою. Існує обмежена кількість робіт, які комплексно розглядають це питання, але важливо визнати, що певні аспекти цього предмета досліджувалися в різних академічних публікаціях.

У джерелах інформації використано наукові дослідження, які досліджують становлення та еволюцію відносин між Україною та Канадою. У цій конкретній галузі бібліографічного аналізу важливо згадати теоретичні та інформаційні праці українських та зарубіжних науковців, які різною мірою досліджували та описували різні виміри спільних зусиль. Наприклад, професори Інституту ім. Чернівецький національний університет імені Федьковича досліджували тематику в контексті канадських студій, наприклад, В. В. Богатирець, П. М. Катеринчук, В. Ю. Владислав, В. В. Бахтаренко, В. В. Катеринець, П. М. Катеринчук, В.Ю. Макара, О. О. Козачук, Ю. О. І. Макара та ін. Крім того, особливості окремих сфер українсько-канадського співробітництва розкриваються також у працях Н. Романюк, В. В. Запаранюка, С. В. Кононенка, Г. Перепелиці, М. Марунчака, В. Мудрого, В. Г. Бондаренка. Кожен із цих авторів проводив дослідження в певній, вузькоспеціальній галузі. Наприклад, В.Ю. Дослідження Макари було зосереджено на політичних, соціально-економічних та гуманітарних аспектах двосторонньої співпраці, описуючи загальні процеси, виклики та переваги формування українсько-канадської співпраці. Також було проаналізовано взаємовплив зовнішньополітичної діяльності держав на внутрішньополітичний розвиток, а також питання української громади в Канаді як транснаціональної інституції. Так само В.В. Запаранюк, П.М. Катеринчук, О.О. Козачук, та С.В. Кононенко також працював у подібному напрямку, досліджуючи особливості політичного

формування канадського уряду та його первинні зовнішні погляди на майбутні взаємодії з державами Центрально-Східноєвропейського регіону, зокрема Україною.

Г. Перепелиця та Н. Романюк у своїх дослідженнях торкнулися основних тем безпеки та військово-технічного співробітництва між Україною та Канадою. Встановлено чіткі обґрунтування формування такого роду співпраці, а також практичні методи використання нормативно-правової бази в реальних дво- та багатосторонніх взаємодіях. Дует також дослідив безпекові відносини України та Канади в контексті міжнародних організацій, зокрема НАТО, ОБСЄ та ООН.

На особливу увагу заслуговують наукові досягнення, які стосуються української діаспори в Канаді. Ці досягнення включають аналіз чотирьох різних хвиль міграції, способу життя української громади та її соціальної та політичної діяльності. Такі вчені, як В.В. Богатирець, М. Марунчак, В. Мудрий, В.Ю. Макар, Ю.І. Макар, О.О. Козачук, О.С. Лозовицький, О. Дзіра, В.Г. Бондаренко та інші присвятили свої дослідження історичному, політичному та економічному контекстам чотирьох хвиль української міграції до Канади. Це дослідження також заглиблюється в появу соціальних і громадських центрів транснаціональних організацій. Теоретико-методологічну базу дослідження, а також першу, другу та третю хвилі імміграції охарактеризували відповідно О. Лозовицький, О. Дзіра та В. Бондаренко.

Під час нашого дослідження ми склали список наукових джерел, які можна розділити на чотири окремі групи. Перша категорія висвітлює договірно-правову основу українсько-канадського співробітництва, яка була започаткована після здобуття Україною незалежної держави. До цієї категорії належать такі важливі документи, як декларації про визнання Канадою незалежності України та встановлення дипломатичних відносин, зокрема «Декларація про відносини між Україною та Канадою», «Спільна декларація про встановлення дипломатичних відносин між Україною та Канадою»,

Спільна декларація про особливе партнерство між Україною та Канадою» та «Договір про дружбу та співробітництво між Україною та Канадою». Також є угоди, які складають основу майбутніх двосторонніх відносин у різних сферах, наприклад «Пріоритети українсько-канадських відносин (Дорожня карта)», «Декларація про економічне співробітництво між Україною та Канадою», «Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою». Канада», «Угода між Урядом України та Урядом Канади про військові відносини» та ін. Ці нормативно-правові акти встановлюють основу двосторонніх відносин і служать основою для нових форм і проявів у майбутньому. Значну колекцію цих документів можна знайти на офіційному порталі Верховної Ради України, ввівши пошуковий запит «Міжнародні документи (Канада)», який дає приблизно 171 документ [28].

До другої категорії належать офіційні директиви, повідомлення та зауваження від органів державної влади, міністерств та їхніх відомств, які контролюють, виконують або розголошують питання, пов'язані прямо чи опосередковано з українсько-канадськими відносинами.

Зокрема до них належать:

- укази президента України, наприклад «Про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2010 році для участі у багатонаціональних військових навчаннях»;
- постанови Верховної ради України;
- відомості Міністерства оборони України та Міністерства національної оборони Канади: «Участь ЗС України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки», «Воєнна історія», «Operation UNIFIL» тощо;
- повідомлення, коментарі вищих посадових осіб держави чи інформація про стан відносин у різних сферах співпраці з офіційних порталів Посольства України в Канаді та Посольства Канади в Україні: «Коментар Прем'єр-міністра Канади Стівена Гарпера щодо ситуації в Україні»;
- офіційні звернення Верховної ради України до урядів інших держав (до канадського зокрема);

- укази президента України, наприклад «Про допуск підрозділів збройних сил інших держав на територію України у 2010 році для участі у багатонаціональних військових навчаннях»;

- постанови Верховної ради України;

- відомості Міністерства оборони України та Міністерства національної оборони Канади: «Участь ЗС України у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки», «Воєнна історія», «Operation UNIFIED» тощо;

- «Коментар Прем'єр-міністра» можна знайти на офіційних сайтах Посольства України в Канаді та Посольства Канади в Україні, де вищі державні посадовці залишають повідомлення та коментарі, а також надають інформацію про стан відносин у різних сфери співробітництва.

- офіційні звернення Верховної ради України до урядів інших держав (до канадського зокрема);

- постанови ЦВК: «Про реєстрацію офіційних спостерігачів від Канадської місії спостереження за виборами (CANEOM) на позачергових виборах Президента України 25 травня 2014 року» тощо.

Особливої уваги заслуговують інформаційні бюлетені, аналітичні дослідження та дорожні карти, такі як «Біла книга – 2018: Збройні Сили України» чи «Українська призма: зовнішня політика 2015». У цих документах детально та вичерпно описано основні сфери двосторонньої співпраці України з іншими державами, а також можливі результати такої співпраці.

Четверта категорія повідомлень — повідомлення від ЗМІ, інформаційних агентств та інтернет-порталів. Хоча вони є переважно журналістськими, вони розкривають різні аспекти основних поточних подій, які стосуються міждержавних відносин. З цієї причини ми доклали зусиль для отримання інформації з авторитетних джерел, таких як відомі аналітики та науковці, безкомпромісних новинних порталів, таких як «Укрінформ» та «Європейська правда», а також офіційного сайту Посольства України в Канаді [10].

Питання українсько-канадського співробітництва є актуальними та цікавими, хоча монографій на цю тему у вітчизняному літературознавстві бракує, що потребує подальших досліджень та комплексного аналізу.

РОЗДІЛ 2.

СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКИХ ВЗАЄМИН ПІСЛЯ ЗДОБУТТЯ УКРАЇНОЮ НЕЗАЛЕЖНОСТІ

Двосторонні відносини між Україною та Канадою з роками зміцнюються, обидві країни поділяють відданість демократії, правам людини та верховенству права. Українська імміграція до Канади бере свій початок з кінця 19-го століття, з першою хвилею іммігрантів, які прибули наприкінці 1800-х років. Друга хвиля української імміграції припала на період після Другої світової війни, коли багато українців тікали від радянського гноблення та шукали притулку в Канаді. Відтоді українсько-канадські відносини суттєво розвинулися, і обидві країни налагодили міцні зв'язки на основі спільних цінностей та інтересів. Важливими подіями та віхами двосторонніх відносин є встановлення дипломатичних відносин у 1991 році, підписання Угоди про вільну торгівлю між Канадою та Україною у 2017 році та надання військової допомоги Україні у відповідь на російську агресію у 2014 році. Наразі Україна та Канада підтримувати тісні політичні, економічні та культурні зв'язки, причому Канада є основним донором допомоги розвитку України.

Протягом останніх років Україна та Канада працювали над посиленням нормативно-правової бази для подальшого зміцнення двосторонніх відносин. Рамкова основа включає угоди та договори, які регулюють різні аспекти відносин між двома країнами. Ці угоди охоплюють такі сфери, як торгівля, інвестиції, освіта та культурне співробітництво. Угода про вільну торгівлю між Канадою та Україною (CUFTA), підписана у 2017 році, є важливою угодою, яка зміцнила економічні зв'язки між двома країнами. Угода скасовує тарифи на більшість товарів і послуг, якими торгують між Канадою та Україною, і містить положення про інтелектуальну власність, працю та

захист навколишнього середовища. Після запровадження CUFTA двостороння торгівля між Канадою та Україною значно зросла, створюючи нові можливості для бізнесу в обох країнах. Окрім економічної співпраці, Україна та Канада також співпрацюють у сфері оборони та безпеки [22. с.45].

У 2014 році, коли Росія анексувала Крим і почала військову інтервенцію в Україну, Канада була однією з перших країн, яка засудила її дії та надала військову допомогу Україні. Канада надала фінансову та технічну підтримку Збройним силам України та направила інструкторів для допомоги в модернізації українських військових сил. Канада також запровадила санкції проти Росії у відповідь на її дії в Україні. Крім того, дві країни підписали Угоду про співпрацю в оборонній сфері (DCA), яка окреслює сфери співпраці в галузі оборони та безпеки, включаючи обмін інформацією та спільні навчання. Ця угода відображає зростаюче значення України як стратегічного партнера Канади в регіоні.

Окрім економічного та оборонного співробітництва, Україна та Канада також мають міцні культурні зв'язки. Понад 1,3 мільйона канадців мають українське походження, що робить її однією з найбільших українських діаспор у світі. Українські канадці відіграли важливу роль у формуванні канадського суспільства, і їхній внесок відзначається різними культурними подіями та фестивалями по всій Канаді.

Крім того, українсько-канадська громада була рішучим захисником прав людини та демократії в Україні, а також лобіювала канадський уряд щодо підтримки України в її боротьбі проти російської агресії. Загалом нормативно-правова база двосторонніх відносин між Україною та Канадою є міцною, і дві країни продовжують працювати над поглибленням співпраці в різних сферах. CUFTA відкрила нові можливості для торгівлі та інвестицій між двома країнами, а Канадсько-українська парламентська програма (CUPP) забезпечує основу для законодавчої співпраці та обміну. Крім того, канадський уряд запровадив різні програми підтримки демократичних та

економічних реформ в Україні, зокрема Канадсько-український фонд та Канадський фонд місцевих ініціатив.

Ці програми спрямовані на сприяння належному врядуванню, верховенству права та економічному розвитку в Україні. Незважаючи на міцну законодавчу базу та культурні зв'язки, у двосторонніх відносинах між Україною та Канадою все ще існують проблеми. Однією з найбільших проблем є конфлікт на сході України, який спричинив гуманітарну кризу та напружив дипломатичні відносини між двома країнами. Канада відкрито підтримувала територіальну цілісність України та надавала гуманітарну допомогу та допомогу на розвиток постраждалим громадам.

Ще одним викликом є необхідність диверсифікації та розширення торгівлі та інвестицій між двома країнами. Незважаючи на те, що CUFTA відкрив нові можливості, все ще є можливості для зростання в таких секторах, як енергетика, сільське господарство та інформаційні технології. Уряд Канади Україна може працювати разом, щоб визначити сфери взаємного інтересу та дослідити нові можливості для співпраці. Зміцнення академічних і культурних зв'язків між двома країнами також може зіграти важливу роль у зміцненні двосторонніх відносин. Уряд Канади запровадив кілька ініціатив для сприяння освітнім обмінам і сприянню культурним заходам, таким як Канадсько-українська програма мовного обміну та Канадсько-українське бюро в Канадському музеї історії. Ці ініціативи можуть сприяти більшому розумінню та вдячності між народами Канади та України [18].

Крім того, тісніша співпраця між Україною та Канадою також може принести користь ширшій міжнародній спільноті. Україна має стратегічне розташування між Європою та Азією та відіграє важливу роль у регіональній безпеці та стабільності. Канада, як член НАТО та активний учасник міжнародних миротворчих місій, може надати цінну підтримку Україні в її зусиллях сприяти миру та безпеці в регіоні. Разом Україна та Канада можуть працювати над розбудовою більш стабільного та процвітаючого майбутнього

для народів обох країн та ширшої міжнародної спільноти. Підсумовуючи, хоча існують проблеми, які необхідно подолати, нормативно-правова база та культурні зв'язки між Україною та Канадою створюють надійну основу для двосторонніх відносин.

Правова та політична база, що регулює українсько-канадські відносини, ґрунтується на кількох ключових угодах, зокрема Угоді про вільну торгівлю між Канадою та Україною, Угоді про соціальне забезпечення між Канадою та Україною та Угоді про мобільність молоді між Канадою та Україною. Ці угоди створюють надійну основу для співпраці в таких сферах, як торгівля, інвестиції, соціальне забезпечення та молодіжні обміни. Порівняно з нормативно-правовою базою інших країн для подібних двосторонніх відносин, база, що регулює українсько-канадські відносини, є відносно міцною. Проте все ще є сфери для покращення, зокрема щодо посилення економічної співпраці та подолання корупційних викликів в Україні. Уряд Канади висловив свою готовність підтримувати реформаторські зусилля в Україні та сприяти демократичному врядуванню.

Незважаючи на виклики, з якими стикається Україна, існує кілька можливостей для співпраці між Україною та Канадою. Це, зокрема, розширення торговельних та інвестиційних зв'язків, збільшення міжлюдських обмінів та підтримка реформ України в таких сферах, як боротьба з корупцією та судова реформа. Громадянське суспільство, бізнес і уряд відіграють важливу роль у зміцненні двосторонніх відносин, причому громадянське суспільство забезпечує критичний голос демократичних цінностей, а уряд і бізнес співпрацюють для сприяння економічному зростанню та розвитку.

Підсумовуючи, українсько-канадські відносини пройшли довгий шлях після першої хвилі української імміграції до Канади. Нормативно-правова база, що регулює двосторонні відносини, є відносно міцною, але все ще є можливості для вдосконалення. Майбутні перспективи зміцнення відносин є багатообіцяючими, з можливостями для співпраці в низці сфер. Важливо,

щоб обидві країни продовжували працювати разом, щоб просувати демократію, права людини та верховенство права, а також будувати світле майбутнє для своїх громадян [34. с.56].

Нинішнє повномасштабне вторгнення Росії в Україну у 2022-2023 роках ще більше підкреслило важливість зміцнення українсько-канадських відносин. Уряд Канади висловив підтримку Україні, засудивши агресію Росії та запровадивши санкції проти Росії. Канада також надала Україні гуманітарну допомогу та військове обладнання. Що стосується економічної співпраці, то для Канади є можливість збільшити свої інвестиції в Україну, зокрема в такі галузі, як інфраструктура, енергетика та сільське господарство. Український бізнес міг би отримати вигоду від доступу до канадського ринку, а канадські компанії могли б виграти від нижчої вартості робочої сили, яка існує в Україні.

Однак корупція залишається серйозною проблемою для ведення бізнесу в Україні. Український уряд вжив заходів для вирішення цієї проблеми, наприклад, створив антикорупційний суд і ухвалив законодавство для підвищення прозорості. Канада може підтримати ці зусилля шляхом надання технічної допомоги та обміну передовим досвідом. Обміни між людьми також можуть сприяти зміцненню українсько-канадських відносин. У Канаді є велика українська діаспора, що забезпечує природний зв'язок між двома країнами. Канада може розширити можливості для українських студентів навчатися в Канаді та для канадських студентів навчатися в Україні, сприяючи культурному обміну та побудові довготривалих стосунків. Крім того, збільшення кількості канадських туристів, які відвідують Україну, могло б підняти економіку України та сприяти її розвитку.

Останніми роками відносини між Україною та Канадою зміцнюються, обидві країни працюють над зміцненням своїх економічних і дипломатичних зв'язків. Канада була твердим прихильником суверенітету та територіальної цілісності України, особливо в умовах російської агресії в регіоні. Ця підтримка включала як фінансову та військову допомогу, так і дипломатичні

зусилля з ізоляції Росії та сприяння мирному вирішенню конфлікту. Окрім цієї політичної підтримки, існує низка можливостей для розширення економічної співпраці між Україною та Канадою. Україна має значні природні ресурси, включно з родючими сільськогосподарськими угіддями та запасами корисних копалин, які можна розробляти за допомогою канадських інвестицій та досвіду. Так само український бізнес міг би отримати вигоду від доступу до канадського ринку, який є одним із найбільших і найрізноманітніших у світі. Однак корупція залишається значною перешкодою для ведення бізнесу в Україні. Український уряд вжив заходів для вирішення цієї проблеми, але потрібно зробити більше, щоб створити рівні умови для всіх компаній та інвесторів. Канада може допомогти, надавши технічну допомогу та поділившись кращими практиками щодо боротьби з корупцією та сприяння прозорості [2].

Отже, хоча існують проблеми, які необхідно подолати, нормативно-правова база та культурні зв'язки між Україною та Канадою створюють надійну основу для двосторонніх відносин.

Історія співпраці між Україною та Канадою розпочалася з визнання України як незалежної держави у грудні 1991 року та встановлення дипломатичних відносин у січні 1992 року. Наступним кроком у розвитку стало підписання у 1994 році.

«Спільна заява про особливе партнерство між Україною та Канадою» [11].

Подальший розвиток партнерства передбачає: торговельно-економічне, науково-технічне, культурно-гуманітарне, міжрегіональне співробітництво.

У 2009 році почалася робота над угодою про вільну торгівлю. Науковці відзначають, що серед передумов для створення угоди про вільну торгівлю [3, 5-6]:

- подібні цілі країн-партнерів;
- - історично сформована мовна, релігійна чи ментальна близькість країн;

- - соціально-економічна однорідність національних економік;
- - готовність до поглиблення торговельних відносин із зарубіжними країнами;
- - розуміння переваг скасування тарифного регулювання та зняття нетарифних бар'єрів.

Слід зазначити, що Україна має досвід підписання та реалізації двосторонніх угод про вільну торгівлю та угод про зони вільної торгівлі з групами країн (табл. 2.1).

Таблиця 2.1 Угоди України про вільну торгівлю [14]

Угода	Учасники Угоди	рік підписання, ратифікації, набуття чинності
Двостороння УВТ	Туркменістан	ратифікована 05.11.1994
Двостороння УВТ	Узбекистан	ратифікована 04.11.1995
Двостороння УВТ	Азербайджан	ратифікована 12.07.1996
Режим ВТ	Грузія	набрала чинності 04.06.1996 р.
Угода про ВТ	Македонія	ратифікована ЗУ № 2599-III від 05.07.2001р.
Двостороння УВТ	Таджикистан	ратифікована 06.07.2001
Угода про ВТ між Україною та державами ЄАВТ	Швейцарія, Норвегія, Ісландія та Ліхтенштейн	підписана 24.06.2010 р., ратифікована ЗУ від 07.12.2011 р. № 4091-VI та набрала чинності 01.06.2012 р.
Договір про зону вільної торгівлі СНД	країни СНД	підписаний 18.10.2011 р., ратифікований в Україні 13.07.2012 р. РФ призупинила дію Договору про ЗВТ з винятком щодо мита при експорті газу - грудень 2015 р.
Угода про ВТ	Чорногорія	підписана 18.11.2011 р., ратифікована ЗУ від 16.10.2012 р.,

		набрала чинності 01.01.2013 р.
Поглиблена та всеосяжна зона вільної торгівлі DCFTA	Європейський Союз (ЄС)	підписана політична частина Угоди про Асоціацію України та ЄС – березень 2014 р., економічна складова – червень 2014 р., ратифікація - вересень 2014 р.; початок функціонування DCFTA - 1 січня 2016 р.
Угода про зону вільної торгівлі CUFTA	Канада	підписання у липні 2016 р., ратифіковано у березні 2017 р.
Угода про вільну торгівлю	Ізраїль	тривають переговорні процеси
Угода про вільну торгівлю	Туреччина	тривають переговорні процеси

Історія співпраці між Україною та Канадою розпочалася з визнання України як незалежної держави у грудні 1991 року та встановлення дипломатичних відносин у січні 1992 року. Наступним кроком у розвитку стало підписання у 1994 році.

«Спільна заява про особливе партнерство між Україною та Канадою» [11].

Подальший розвиток партнерства передбачає: торговельно-економічне, науково-технічне, культурно-гуманітарне, міжрегіональне співробітництво.

У 2009 році почалася робота над угодою про вільну торгівлю. Науковці відзначають, що серед передумов для створення угоди про вільну торгівлю [3, 5-6]:

- подібні цілі країн-партнерів;

- історично сформована мовна, релігійна чи ментальна близькість країн;
- соціально-економічна однорідність національних економік;
- готовність до поглиблення торговельних відносин із зарубіжними країнами;
- розуміння переваг скасування тарифного регулювання та зняття нетарифних бар'єрів.

Слід зазначити, що Україна має досвід підписання та реалізації двосторонніх угод про вільну торгівлю та угод про зони вільної торгівлі з групами країн (табл. 2.1).

Таблиця 2.2 Експорт України до Канади у 2019-2021 рр., млн. дол. США [14]

Група товарів	2019	2020	2021
продукція машинобудування	7,3	7,3	11,5
продукція АПК та харчової промисловості	4,7	3,4	4,9
продукція хімічної промисловості	11,1	2,9	4,2
продукція металургійного комплексу	32,6	11,0	3,6
різні промислові товари	5,1	2,9	2,1
деревина та папір	1,4	1,6	1,5
продукція легкої промисловості	1,7	0,9	0,9
мінеральні продукти	8,7	0,2	0,2

Найбільшу частку українського експорту в 2021 р. займають продукція машинобудування (11,5 млн. дол.), товари АПК і харчової промисловості (4,9 млн. дол.), продукції хімічної промисловості (4,2 млн. дол.).

Таблиця 2.3 Імпорт Україною з Канади у 2019-2021 рр., млн.дол.США

Група товарів	2019	2020	2021
мінеральні продукти	61,1	115,0	95,6

продукція АПК та харчової промисловості	39,5	21,8	43,3
продукція хімічної промисловості	47,8	26,7	37,5
продукція машинобудування	26,6	27,4	31,7
продукція металургійного комплексу	8,9	13,1	6,8
різні промислові товари	6,6	0,9	2,4
продукція легкої промисловості	0,6	1,2	0,1
деревина та папір	0,4	0,2	0,0

Джерело: складено автором за даними [14-19]

Основними експортними товарами Канади в Україну у 2021 році є: мінеральні продукти (95,6 млн доларів США), сільськогосподарська продукція (43,3 млн доларів США) та хімічна продукція (37,5 млн доларів США).

Підписання Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою відбулося після семирічної співпраці з розробки та координації компонентів. Після 6 раундів переговорів у липні 2020 року було досягнуто остаточну угоду, парафовану та підписану у липні 2021 року та схвалену Верховною Радою України у березні 2022 року.

Структура Угоди (CUFTA) подана на рис. 2.1.

Економічні відносини	Роз'яснення
Інституційні положення	Преамбула Загальні положення та визначення Прозорість Адміністрування Угоди Винятки Прикінцеві положення Врегулювання спорів
Торгівля товарами	Національний режим та доступ до ринків Надзвичайні та захисні заходи

	Санітарні та фітосанітарні заходи Технічні бар'єри у торгівлі
Митні питання	Правила визначення та процедури походження Специфічні правила визначення походження Сприяння торгівлі
Інші питання	Електронна комерція Державні закупівлі Конкуренція, монополії та державні підприємства Інтелектуальна власність Навколишнє середовище Праця Співробітництво із пов'язаних із торгівлею питань

Рис. 2.1. Структура Угоди (CUFTA)

Джерело: [31]

За умовами угоди доступ на ринки України та Канади лібералізовано.

Таким чином українські експортери зможуть постачати 98% своїх товарів до Канади [13] за ставкою податку 0%:

- Стосується всієї сільськогосподарської продукції, за винятком обсягів, що перевищують квоту (0% у межах квоти), зокрема: птиця, включаючи заморожену птицю; яловичина, телятина, свинина; молочні продукти (молоко, вершки, йогурт, масло); яйця та Яечні продукти, сир, цукор, арахісове масло;

- лібералізація торгівлі всіма промисловими товарами, крім автомобілів, буде поступово здійснюватися протягом семи років;

Таким чином, канадські експортери мають можливість постачати продукцію на український ринок за ставкою податку 0%, а саме:

- продукція агропромислового комплексу та харчової промисловості (риба та морепродукти; крупи, олійні культури, арахіс, шоколад; хлібобулочні та кондитерські вироби; вина, пиво);

- Промислова продукція (текстиль, побутова техніка та запчастини до неї, електрообладнання, металовироби).

Ввізне мито поступово знижується до 0% щороку на окремі категорії товарів, зокрема:

- 3 роки і старше: сільськогосподарська продукція (живі вівці та птиця, яловичина, баранина, горіхи, борошно, сир, маргарин, крупи, соуси та ін.); промислова продукція (будівельні матеріали, ручний інструмент, промислове обладнання, деталі літаків, тощо);

- Після 5 років: сільськогосподарська продукція (деякі субпродукти свинини, фрукти та олійні культури, інші рослинні олії тощо), промислова продукція (радіальні труби, електрообладнання, мотоцикли, причепа, судна, фотоапарати тощо);

- старше 7 років: сільськогосподарська продукція (свинина, птиця, свіжі або охолоджені субпродукти, молоко та вершки, яйця птиці, мед, овочі, ковбаси та ін.); промислова продукція (автомобілі, трактори та запчастини до них).

Очікується часткова лібералізація: заморожене м'ясо та субпродукти з птиці, вершкове масло тваринного походження, сир, маргарин та суміші; тарифні квоти на заморожену свинину та субпродукти, сало; цукор є одним із винятків із системи вільної торгівлі.

Угода передбачає лише лібералізацію торгівлі товарами між Україною та Канадою, але результати її реалізації в перші два роки, ймовірно, стануть захистом інвестицій та збільшенням торгівлі послугами.

Тому створення зони вільної торгівлі з Канадою є ще одним кроком до поглиблення «особливого партнерства» та зміцнення позицій України як надійного партнера (постачальника високоякісної продукції) в умовах загострення конкуренції та пошуку Україною нових можливостей

збільшення експорту. - Якісний товар. висока якість продукції. . Україна спирається на свій досвід реалізації угод про вільну торгівлю з сусідніми країнами та прагне поглибити економічні та торговельні відносини з Канадою, представником Північної Америки.

Вітчизняні економісти вважають, що загалом лібералізація торгівлі з Канадою збільшить український експорт на 3,5%. Перспективи для України включають можливість використовувати широкомасштабну, всеосяжну угоду про вільну торгівлю між ЄС і Канадою для інтеграції українських виробників у глобальні ланцюжки створення вартості.

Прагнучі закласти надійну основу для розвитку двосторонніх відносин, заснованих на принципах взаємної довіри та поваги, зазначаючи, що безпекова присутність і територіальна цілісність вільної, незалежної, процвітаючої та суверенної України відповідають фундаментальним інтересам Канади та країни, Загалом 31 березня 1994 р. під час візиту Міністра закордонних справ Канади 69 було прийнято Спільну декларацію про особливе партнерство між Україною та Канадою на підтвердження особливого партнерства між Україною та Канадою. .Ouellet, 29 березня - 1 квітня 1994 року. У декларації зазначено, що співпраця у сфері безпеки базується на основних принципах і принципах ООН, особливо підтримання миру та виконання превентивних дипломатичних місій. Сторони також домовилися «реалізовувати спільну політику щодо подолання наслідків Чорнобильської катастрофи, підвищення рівня безпеки ядерних реакторів України, покращення стану навколишнього природного середовища та запобігання транскордонному забрудненню» тощо. Держави зобов'язуються розвивати дружні відносини між державами, використовуючи принципи суверенної рівності та непорушності територіальних кордонів, заохочувати повагу до прав людини та громадянина та особистих свобод, співпрацювати на міжнародному рівні та утримуватися від застосування або погрози застосування сили [44. с.78].

Невдовзі Україна та Канада виявили бажання стандартизувати двосторонні відносини у військовій сфері та підписали 24 жовтня 1994 року «Угоду про військові відносини між Урядом України та Урядом Канади» та додаток до неї — «Українську угоду». » від 24 листопада 1994 р. Меморандум про взаєморозуміння між Міністерством національної оборони та Міністерством оборони Канади у сфері двосторонніх військових відносин.

Беручи до уваги зобов'язання сприяти взаємній довірі шляхом досягнення більшої відкритості у військових справах. Виконавцями угоди визначено Міністерство оборони України та Міністерство національної оборони Канади. Угода чітко визначає обов'язки та функції агентства, що направляє, приймаючого агентства, делегації та приймаючої країни.

З розвитком двостороннього співробітництва безпековий напрямок набув нової, більш конкретної форми.²³ вересня 1996 року Україна та Канада підписали Угоду про взаємну допомогу у кримінальних справах. Його схвалення ґрунтувалося на необхідності підвищення ефективності, з якою держави можуть розслідувати та боротися зі злочинністю, а також розглядати судові справи. Відповідно до Закону сторони у кримінальних справах зобов'язані надавати одна одній якнайширшу допомогу, у тому числі:

- a) з'ясувати місцезнаходження та приналежність осіб і предметів;
- b) вручити документи, у тому числі документи, що містять прохання про виклик осіб;
- c) надання інформації, документів, у тому числі справ про судимості, інших записів, судових документів та інших офіційних документів;
- d) Тимчасова передача рухомого майна, включаючи речові докази;
- e) Отримання доказів, свідчень, заяв або пояснень від осіб;
- f) Обшук і вилучення майна;
- g) Давання показань, надання доказів або іншим способом надання доказів під час розслідування щодо затриманих та інших можливостей для допомоги;

- h) вжиття заходів щодо виявлення, вилучення та конфіскації доходів, одержаних злочинним шляхом;
- i) інша допомога».

Друга половина 1990-х років. Важливе значення в плані ратифікації, поглиблення та диверсифікації відносин між Україною та Канадою у сфері безпеки мало укладення Декларації Урядів України та Канади про миротворчу діяльність від 6 березня 1997 р.; 28 січня 1999 р. – «Меморандум про взаємовигідне співробітництво між Урядом України та Урядом Канади щодо знешкодження запасів протипіхотних мін, накопичених Збройними Силами України», з подальшим підписанням 26 березня 2001 р. – «Рамки Кабінету Міністрів України». України та Уряду Канади про ліквідацію протипіхотних мін в Україні».

Листопад 2004 р. став новим переломним моментом у китайсько-канадських відносинах, особливо постраждалих від «помаранчевої революції», позитивно оціненої на Заході. Під час виборчої кампанії з листопада по грудень 2004 року в Україну прибула найбільша місія спостерігачів (понад 500 осіб), направлена Канадою, на чолі з колишнім прем'єр-міністром Канади Джоном Тернером. Крім того, з листопада 2004 року по січень 2005 року в Україні були присутні канадські спостерігачі, які регулярно спостерігали за розвитком революційних подій. Нова якість співпраці між Україною та Канадою зумовлена процесом євроатлантичної інтеграції, тому в цьому контексті Канада виконує роль адвоката України в НАТО [22].

Ми вважаємо, що відносини між двома країнами вийшли на новий етап після підписання «Дорожньої карти українсько-канадських відносин» у 2009 році, яка охоплює не лише сфери політичних і торговельно-економічних відносин, а й дані, пов'язані з безпекою. . оборонного комплексу. Зокрема, Канада визнає незалежність і демократичність України та всіляко заохочує наміри євроатлантичної інтеграції, обидві сторони зобов'язуються «боротися з міжнародним тероризмом та його фінансуванням, міжнародною

організованою злочинністю (торгівля людьми, піратство, незаконні наркотики). торгівлі та зброї). У сфері оборони Україна та Канада підтверджують своє бажання продовжувати військові операції.- Політичні консультації, військові навчання (Яворівський військовий полігон, Україна), військова освіта (Україна приєдналася до MTAR у 1993 р.), участь Канади Забезпечити функціонування центру підготовки офіцерів при багатонаціональному штабі Академії оборони України.

Варто зазначити, що безпекова та військово-технічна співпраця між Україною та Канадою відбувається не лише у сфері двосторонніх відносин, і в рамках міжнародних організацій. Доцільно погодитися з думкою українського вченого Романюка, який вважає, що у сфері міжнародної безпеки країна приймає чотири напрями розвитку партнерства, які були сформовані та закріплені в попередній декларації про особливе партнерство: «Україна та Канада погоджується продовжувати співпрацю на двосторонньому та багатосторонньому рівнях у боротьбі з міжнародним тероризмом та його фінансуванням, а також міжнародною організованою злочинністю, зокрема торгівлею людьми, піратством, торгівлею зброєю та наркотиками та корупцією». і Канада продовжує приймати Дотримуватись міжнародних стандартів нерозповсюдження та ефективно впроваджувати та посилювати експортний контроль, а також протистояти незаконному розповсюдженню матеріалів і технологій, які можна використовувати для виробництва зброї масового знищення. З цією метою обидві сторони продовжать активну співпрацю в рамках системи експортного контролю та відповідних міжнародних форумів.

Пріоритетні напрямки технічної допомоги Канади розраховані на 20 країн, у тому числі й на Україну. Програма допомоги реалізується через Канадське агентство міжнародного розвитку. Загалом з 1991 року уряд Канади виділив понад 300 мільйонів банок. Долар США підтримує зусилля України з побудови демократичного суспільства та ринкової економіки,

вирішення соціальних та екологічних проблем, а також поглиблення існуючих політичних та економічних зв'язків між двома країнами. [51]"

Цікаво, що з моменту приєднання України до Глобального партнерства із запобігання розповсюдженню зброї масового знищення та матеріалів для її виробництва у 2004 році Канада також допомагає Україні у розбудові національних кордонів для запобігання незаконному потоку ядерних матеріалів. Як повідомили в Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України, «22 січня 2009 року уряд Канади прийняв рішення про виділення додаткових 4 мільйонів доларів США на питання встановлення обладнання для виявлення радіоактивних матеріалів на основних пунктах пропуску на кордоні України. »

26 травня 2010 р. у Києві відбулися політико-безпекові консультації на рівні заступників Міністра закордонних справ між Україною та Канадою. Усі сторони констатували необхідність вжиття ефективних заходів для зміцнення торговельно-економічної, безпекової та інвестиційної співпраці, Канада й надалі надаватиме технічну допомогу Україні та здійснюватиме співпрацю в рамках впливових міжнародних форумів, таких як ООН та ОБСЄ. Як зазначалося раніше, Канада бере активну участь у розробці та реалізації програм військової підготовки українських військовослужбовців, тому 5 червня 2010 року Віктор Янукович врахував зобов'язання, взяті Україною після приєднання до програми НАТО «Партнерство заради миру». », оприлюднив «Указ про допуск підрозділів збройних сил інших держав» У 2010 році він їздив в Україну для участі в багатонаціональних військових навчаннях. "На території України в рамках українсько-польсько-канадсько-литовських навчань "Кленова арка-2010" брали участь підрозділи Збройних сил Польщі, Канади та Литви. До 300 військовослужбовців зі штатною стрілецькою зброєю та військовою технікою (військовослужбовці) протягом максимального періоду 12 днів.

Особливої уваги заслуговує співпраця між Україною та Канадою в рамках миротворчої діяльності ООН, яка активно співпрацює з початку 1990-

х років, тобто з 1992 року, коли українські та канадські збройні сили спільно брали участь у миротворчих операціях у рамках миротворчі сили ООН. Діє в колишній Югославії. Досвід цього військово-безпекового партнерства знайшов своє відображення в подальшому розвитку двосторонніх відносин між Україною та Канадою, а саме в миротворчих та гуманітарних місіях Організації Об'єднаних Націй: Силах з виконання Угоди, Стабілізаційних силах у Боснії та Герцеговині у 1995-1999 рр., Превентивна місія ООН у Македонії з 1995 по 1999 роки, Тимчасова адміністративна місія ООН у Косово з 1999 по 2003 роки тощо.

Події кінця 2013 – початку 2014 року привернули увагу міжнародної спільноти, зокрема Канади, до України та необхідності реформування її збройних сил та Міністерства оборони України. Напередодні подій 2014 року збройні сили були майже повністю знищені зусиллями антиукраїнських лідерів, тож обороноздатність нашої країни була практично нульовою. Тому український уряд за фінансової підтримки міжнародної спільноти поступово інвестує у розвиток, модернізацію, розширення збройних сил та закупівлю озброєнь і техніки. Наприклад, з 2014 по 2017 рік чисельність збройних сил зросла з 129 тис. до понад 200 тис [1. с.13].

Українська армія потребує військової реформи, тому механізмом її проведення є участь партнерів у Консультативній раді з питань оборонної реформи України (DRAB). Його головне завдання – надавати дані про інституційні реформи Збройних Сил вищому політичному та військовому керівництву України.

Важливим моментом у розвитку двосторонньої співпраці стало підписання 20 липня «Технічної угоди між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони та Збройними Силами Канади про проведення заходів з військової підготовки в Україні». , 2015. Відповідно, у рамках операції, Збройні Сили Канади розпочали проведення військової підготовки українських військових у Міжнародному центрі миротворчості та безпеки (с. Старичі Яворівського району Львівської області), Центрі

розмінування Збройних Сил України (Кам'янець-Подільський) та інші навчальні центри.

Близько 200 військовослужбовців Збройних сил Канади зараз дислокуються в Україні в рамках операції UNIFIER, яку у 2017 році було продовжено до 31 березня 2022 року. З часу своєї місії Збройні сили Канади підготували понад 12 500 співробітників українських сил безпеки. Також було призначено високопоставленого представника до Комісії реформ Міністерства оборони України. Представник надає стратегічні поради щодо реформ безпеки та оборони Міністру оборони України та вищим посадовцям. З 2014 року уряд Канади виділив Україні понад 700 мільйонів доларів на зміцнення безпеки, просування демократії, поваги до прав людини та верховенства права, економічної стабільності та розвитку громадянського суспільства.

Канадська допомога Україні передбачає надання нелетального військового обладнання: систем зв'язку для польових операцій, мобільних польових госпіталів, обладнання для знешкодження вибухонебезпечних предметів, медичних аптечок та окулярів нічного бачення для військових польових операцій. З 2014 по 2015 рік Канада надала Україні чотири такі партії разом із військовим одягом. Зокрема, лідери Канади скоординували політику зі США, Литвою, Швецією, Данією, Світовим банком і Польщею щодо надання допомоги Україні проти Російської Федерації.

Загалом, згідно з Білою книгою – 2014 станом на 2014 рік, крім українсько-американських навчань, проводилися багатонаціональні військові навчання, зокрема «Світла Равина» – 2-6 вересня 2014 року – командно-штабні навчання. проведено для національних модулів Об'єднаного штабу та багатонаціонального інженерного батальйону «Тиса», покращивши взаємосумісність підрозділів. З українського боку брали участь 33 підрозділи та 63 військовослужбовці. Озброєння та військова техніка. Від країн-партнерів – 46 осіб, 10 комплектів озброєння та військової техніки.

Станом на 2016 рік основні спільні зусилля Міністерства оборони та Збройних Сил передбачали своєчасне та повне інформування міжнародної спільноти про ситуацію на сході України та в Криму, зокрема керівництва міністерств оборони країн-партнерів. У березні 2016 року міністр оборони Харджит Сайджан на чолі делегації Міністерства національної оборони Канади відвідав Україну для обговорення поточного стану та перспектив двостороннього оборонного співробітництва [16].

З 2016 року в Україні діє План дій з підтримки миру та стабілізації. Проект сприяє та підтримує навчання та реформування Національної поліції України. Ці зусилля доповнюють поточні зусилля щодо підтримки прозорих і чесних виборів і моніторингу виконання угоди про припинення вогню. Проект сприяв створенню Департаменту патрульної поліції України як повністю професійного та демократичного поліцейського відомства та надав пряму підтримку створенню першої в Україні поліцейської академії національного рівня. Уряд Канади виділив понад 74 мільйони доларів на стабілізацію сектора безпеки України.

За сприяння канадських партнерів Україна адаптує іноземні освітні програми до нашого законодавства. Результатом стало відкриття у 2016 році Навчального центру військової служби правопорядку у Львові. Сьогодні це висококваліфікований навчальний заклад із професійним викладацьким складом, представники якого приїхали з Литви, Польщі, Данії, США, Великобританії, Грузії, Чехії та готові поділитися своїм досвідом.

Центр також пропонує курс для слухачів – проект «Слідство». У цій роботі беруть участь представники жандармерії Канади, США, Чехії, Литви та Польщі, а також українські експерти з ВСП. Крім того, програма UNIFIER також передбачає розробку та реалізацію додаткових програм підготовки, а саме: Загальновійськова навчальна група – підготовка об'єднаних сил на початкових курсах: командування, основи розвідки, планування навчального процесу та спільна військова дисципліна. Група підготовки інженерів - Підготовка інженерних підрозділів в рамках навчальних курсів: Інженер 1-3

рівнів, Гірничо-вибухові роботи, Підвищення кваліфікації персоналу інженерних підрозділів. Група підготовки жандармерії – проводить навчання особового складу військової служби правопорядку Збройних Сил України. Група медичної підготовки - Тактична медицина Військова підготовка. Розвиток офіцерів та сержантів – курси підготовки лідерів, вивчення іноземних мов тощо.

Однією з форм співпраці між Україною та Канадою в рамках НАТО є діяльність трастових фондів. Варшавський саміт НАТО 2016 року ухвалив комплексний пакет допомоги Україні, який спрямований на розширення допомоги Україні та спрямований на покращення спроможності України протистояти агресії, забезпечувати безпеку та проводити необхідні реформи, зокрема у сферах безпеки та оборони. У документі зазначається, що запропоновано 40 заходів адресної підтримки за 13 ключовими напрямками.

Програма допомоги Україні через трастові фонди діє з 2000-х років. Перший цільовий фонд стосується утилізації запасів протипіхотних мін, застарілої та надлишкової зброї та боєприпасів. Основними спонсорами українських трастових фондів є США, Канада, Німеччина, Велика Британія, Швеція та Польща. Нідерланди, Болгарія, Чехія. Загальний бюджет проектів Трастового фонду НАТО, які реалізуються в Україні, оцінюється в близько 40 мільйонів євро.

Вагомим внеском у розвиток нормативно-правової бази відносин між Україною та Канадою у сфері оборони стала підписана 3 квітня 2017 року Угода про оборонне співробітництво між Україною та Канадою. У ній уточнюються такі сфери співпраці: оборонні дослідження, розробки та виробництво; матеріальне забезпечення ОПК; оборонна логістика; оборонна політика та політика безпеки; військова освіта та підготовка кадрів тощо. Варто зазначити, що взаємодія між учасниками угоди може здійснюватися через дозвіл у формі зустрічей цивільних чи військових посадовців і наукових експертів; освітніх заходів і тренінгів; конференцій, робочих нарад та семінарів. Міністр оборони Канади Х. С. Саджан сказав: «Ця угода

дозволяє нам тісніше працювати над спільними питаннями безпеки та оборони та краще підтримувати один одного; демонструє рішучість Канади підтримувати євроатлантичну безпеку та демонструє непохитну відданість Канади Україні». Непохитну підтримку» [10].

У 2018 році в контексті забезпечення потреб в озброєнні та військовій техніці для нарощування спроможностей збройних сил Україна та Канада розробили перелік перспективних проектів у сфері військово-технічного співробітництва. Канадський виробник оборонної продукції отримав ліцензію Міністерства закордонних справ України на експорт летальної зброї в Україну. 2015-2018 роки На території України в рамках діяльності канадської військової навчальної місії UNIFIER в Україні пройшли навчання понад 6700 військовослужбовців за 6 напрямками на базі 4 навчальних центрів.

Отже, з моменту здобуття Україною незалежності двостороннє співробітництво з Канадою у сферах безпеки, оборони та військових технологій стрімко розвивається. 1990-ті роки. Перевага цій формі співробітництва повністю відображається на нормативно-правовій платформі відносин, а не на практичному застосуванні домовленостей, за винятком спільних миротворчих операцій в рамках ООН чи НАТО. Нове тисячоліття та супутні «Помаранчева революція» та «Революція Гідності» відновили українсько-канадську безпекову співпрацю у формі: нових комплексних угод, спільних миротворчих операцій, військових навчань та надання гуманітарної допомоги. Допомога Україні (зброя, медикаменти, обмундирування, військова техніка тощо). Тому і Україні, і Канаді було б вигідно поглибити ці аспекти військово-технічного партнерства в умовах гібридної війни. Зокрема, в Україні реалізовано багато планів і проектів, які є дуже важливими для реформування Збройних Сил і виведення їх на новий рівень конкурентоспроможності. На міжнародній арені питання забезпечення летальним озброєнням і військовою технікою набуває нових форм і проявів, за винятком. З початком бойових дій в Україні Канада стала прихильником

боротьби з російською агресією та прихильником українських політиків, приєднавшись до партнерів з НАТО в засудженні незаконної анексії Криму та окупації Луганської та Донецької областей.

РОЗДІЛ 3.

УКРАЇНСЬКО-КАНАДСЬКІ ВІДНОСИНИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Президент України та прем'єр-міністр Канади однозначно засудили продовження військової агресії Росії проти України. Україна виявила надзвичайну рішучість у здійсненні свого невід'ємного права на самооборону від цього неспровокованого та невиправданого нападу. Росія повинна негайно, повністю і беззастережно вивести всі свої війська з території України в межах міжнародно визнаних кордонів.

Канада залишається твердо відданою незалежності, суверенітету та територіальній цілісності України в межах її міжнародно визнаних кордонів. Канада високо цінує рішучість і мужність українського народу та збройних сил у захисті своєї незалежності. Їхня стійкість і хоробрість на демократичному фронті не лише захищають безпеку Європи перед обличчям насильницького російського експансіонізму, але й зміцнюють міжнародну систему, засновану на правилах, і демонструють, що яким би жорстоким не був ворог, сила не може зробити його справедливим.

Водночас, народ України може розраховувати на те, що Канада продовжуватиме надавати політичну, фінансову, гуманітарну та військову підтримку стільки, скільки це буде необхідно – індивідуально чи через міжнародну співпрацю в рамках G7, НАТО, Організація Об'єднаних Націй та будь-яка інша форма, в якій Канада може зробити значний внесок.

Починаючи з лютого 2022 року Канада надала масштабну допомогу Україні на суму понад 8 мільярдів доларів США. Канада надає безпрецедентну військову підтримку, включаючи танки, системи протиповітряної оборони та артилерію, і продовжує надавати нову допомогу на основі потреб України.

Крім військової допомоги, Канада надає Україні цивільну допомогу, включаючи фінансову, гуманітарну та екстрену підтримку, починаючи з економічної допомоги і закінчуючи участю в розмінуванні територій для порятунку життів мирного населення. Канада є лідером у кількох сферах, наприклад, у випуску перших у світі «українських державних облігацій».

Канада підтримує ініціативу України щодо досягнення справедливого та сталого миру на основі суверенітету та територіальної цілісності України та погоджується з основними принципами українського мирного плану. Канада зробила значний внесок у кількох пунктах, визначених формулою, включаючи ядерну безпеку, продовольчу безпеку, підзвітність та екологічну безпеку. Надалі Канада продовжить зосереджувати свою підтримку на найбільших потребах України, приділяючи особливу увагу проблемам, визначеним у пакеті. Канада готова співпрацювати з Україною та іншими країнами для забезпечення якомога ширшої участі міжнародного співтовариства в досягненні цілей мирного пакету, зокрема шляхом проведення Глобального саміту миру та будь-яких інших відповідних дипломатичних ініціатив у найближчому майбутньому [41. с.45].

Україна та Канада визнають, що війна, розв'язана Росією, мала значні та далекосяжні наслідки за межами кордонів України, включаючи посилення глобальної енергетичної та продовольчої криз. Найгостріше ці наслідки відчувають на собі найуразливіші верстви населення. Україна та Канада мають намір продовжувати зусилля для пом'якшення цих наслідків, зокрема через співпрацю з партнерами на Глобальному Півдні. Дві країни також визнали вирішальну роль Чорноморської продовольчої ініціативи у світовій боротьбі з голодом і необхідність забезпечити її постійне та безперешкодне функціонування. Канада цінує постійні зусилля України щодо реалізації Чорноморської продовольчої ініціативи та сприяння глобальній продовольчій безпеці через інші проекти, такі як Українська продовольча ініціатива.

Україна та Канада поділяють рішучість боротися з безкарністю та наголошують на своїй твердій прихильності притягненню до

відповідальності осіб, які вчинили військові злочини та інші жорстокі злочини внаслідок військової агресії Росії. Канада підтримує міжнародні зусилля в цій сфері та є членом основної групи, яка вивчає варіанти судового переслідування злочину агресії, який потребує широкої міжнародної підтримки. Україна та Канада також підтвердили свою підтримку розслідування прокурора МКС як кроку до забезпечення відповідальності та врахування ордерів на арешт, виданих Судом. Канада була однією з перших країн, яка передала до суду матеріали щодо дій Росії в Україні в березні 2022 року, і направила слідчі групи для підтримки її важливої роботи.

Україна та Канада погоджуються, що необхідно посилити колективний тиск на Росію шляхом подальших санкцій, щоб послабити здатність Росії продовжувати незаконну агресивну війну. Крім того, обидві сторони погодилися з необхідністю активізувати зусилля для забезпечення ефективного впровадження санкцій та запобігання та боротьби з ухиленням від санкцій третіми країнами.

Україна та Канада продовжуватимуть працювати з іншими партнерами над розробкою механізмів надання компенсації за збитки, збитки та збитки, завдані російською агресією. Канада була першою країною, яка почала арешт та конфіскацію активів фізичних та юридичних осіб, які потрапили під санкції, з метою використання отриманих коштів для підтримки відновлення України та виплати репарацій жертвам незаконного та невинуватого вторгнення Росії. 17 травня 2023 року Канада також приєдналася до Реєстру збитків Ради Європи внаслідок агресії Російської Федерації в Україні як асоційований член-засновник. Канада продовжить вивчати можливі варіанти використання заморожених і знерухомлених російських активів для відновлення та репарацій в Україні [43. с.67].

Канада прагне брати участь у зусиллях з відновлення та реконструкції після катастрофи разом з міжнародними організаціями та міжнародними партнерами. Відбудова України. Вже зараз важливо закласти основи для амбітної довгострокової співпраці, яка створить можливості, які дозволять

українському народу відновити свою країну на основі прозорості та інклюзивної архітектури відновлення держави, підкріпленої ключовими реформами, заснованими на демократичних принципах. Залучення всіх відповідних партнерів, включаючи приватний сектор, а також національні та міжнародні організації та фінансові інституції, є ключовим фактором забезпечення процвітаючого майбутнього України.

В рамках НАТО Канада наголошує, що Україна має право обирати власні заходи безпеки. Канада продовжує зосереджуватися на наданні негайної підтримки для посилення можливостей самооборони України. Канада повністю підтримує Радю Україна-НАТО як платформу для подальшого зміцнення та розширення існуючої співпраці та прагне просувати шлях України до приєднання до євроатлантичної спільноти відповідно до Бухарестської декларації. Канада підтримує зусилля України щодо якнайшвидшого вступу до НАТО. Україна та Канада сподіваються розглянути ці питання на саміті НАТО у Вільнюсі в липні 2023 року.

2 грудня 1991 року Канада стала першою західною країною, яка визнала незалежність України. Понад 30 років потому Канада продовжує підтримувати український народ у його боротьбі за незалежність, демократію та свободу.

«З минулого року ми надали понад 8 мільярдів доларів, а також понад 1 мільярд доларів військової допомоги. Крім того, наш бюджет було розширено, щоб надати українському уряду кредит на 2 мільярди доларів для підтримки реконструкції та реконструкції в Україні. Ми надамо 500 мільйонів доларів нового фінансування для військової допомоги», – сказав Трюдо.

Прем'єр-міністр зазначив, що Канада надасть силам оборони 287 додаткових ракет для захисту українського неба, а також 10 тисяч 155-мм снарядів. Трюдо також сказав, що Канада приєднається до багатонаціональних зусиль з навчання українських пілотів керувати винищувачами F-16.

"Ми в Канаді будемо частиною міжнародної навчальної програми з використанням літаків. Ми також приєднаємося до ініціативи навчань з управління танками Panther", - сказав Трюдо [11].

Крім того, глава канадського уряду пообіцяв продовжити санкційний тиск на Росію. Зокрема, він пообіцяв передати Україні захоплений минулого року в Канаді російський транспортний літак Ан-124.

«Минулої весни російський літак «Антонов» приземлився в аеропорту Торонто «Пірсон». Щойно він приземлився, ми його конфіскували. Сьогодні, завдяки прийняттю закону, який конфіскує цей літак, що належить Росії, ми починаємо його конфіскувати. передано у власність України, щоб воно більше не могло використовуватися Росією», – наголосив Трюдо.

Політик пообіцяв нові санкції проти РФ.

"Наразі Канада запровадила санкції щодо понад 2,5 тисячі організацій та осіб, і сьогодні ми оголошуємо новий пакет санкцій щодо 24 осіб та 17 організацій у рамках спеціальних економічних заходів проти України", - сказав він.

Трюдо також засудив руйнування Росією дамби Каховської ГЕС. Він пообіцяв фінансову допомогу Україні. "Ми бачили катастрофічні наслідки, пов'язані з дамбою Каховської ГЕС. Це прямі наслідки війни Росії. Щоб допомогти, я сьогодні оголошую про фінансову підтримку в розмірі 10 мільйонів доларів США, а також додаткові кошти, які були виділені Україні. Додаткові 7,5 доларів США мільйон на допомогу для боротьби з повеннями", - сказав прем'єр-міністр Канади.

Президент Зеленський дякує Джастіну Трюдо за підтримку Канади. За його словами, під час зустрічі він обговорив з прем'єр-міністром Канади оборонні потреби України.

"Ми обговорювали наші потреби в частині артилерії та бронетехніки. Ми також обговорювали створення нових альянсів для захисту життя від російських ракет і авіаційного терору. Альянс патріотів, альянс винищувачів", - сказав він.

Зеленський також поінформував Трюдо про рятувальні операції в Україні після підриву Росією дамби Каховської ГЕС, а також про масштабні збитки, завдані цим російським терактом українському народу, українській природі та економіці. Крім того, політики обговорили перспективу вступу України до Північноатлантичного альянсу [7].

"Сьогодні в нашій спільній заяві з Прем'єр-міністром ми задокументували підтримку Канадою членства України в НАТО. Ми працюватимемо разом, щоб саміт Альянсу у Вільнюсі відповідав вимогам часу і був позитивним як для України, так і для НАТО" заради нашої перспективи членства", - сказав він. Зеленський

Він також подякував уряду Канади за рішення продовжити режим безмитного ввезення українських товарів ще на рік.

«Це дуже важливо у воєнний час. Це суттєва підтримка не тільки для наших експортерів, а й для нашого народу», - зазначив глава держави.

Також обговорювалося питання арештів і конфіскації російських активів, додав президент.

Зеленський зазначив: «Канада в цьому плані лідирує. Ми вітаємо позицію Канади щодо передачі Україні конфіскованого російського вантажного літака Ан-124».

Відповідаючи на запитання франкомовного кореспондента, президент наголосив, що для України надзвичайно важливо вступити в НАТО в майбутньому.

«Це найкращі гарантії для нас, для українців (ред. безпеки). Але ми знаємо, що сьогодні, під час війни, Україна не може бути членом НАТО. Це порушення альянсу. Але в цей час нам потрібна допомога. "На цьому шляху до НАТО нам потрібні правові гарантії, гарантії безпеки. Вони готові з нашого боку. Ми розмовляємо з нашими партнерами. Канада також є одним із головних гравців тут. Ми хочемо, щоб Канада була цими гарантіями. Одним із них «У нас ще є довгий, довгий шлях. Ми сьогодні говорили про це

з Джастіном. Наші консультанти спілкуються. Опрацьовуємо відповідні документи», – зазначив гарант.

Офіс президента повідомляє, що 10 червня під час зустрічі в Києві президент Володимир Зеленський і Трюдо прийняли заяву, в якій зокрема зазначили, що Канада залишається твердо відданою захищати незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України. Міжнародно визнані кордони.

"Канада високо цінує рішучість і мужність українського народу і збройних сил у захисті своєї незалежності. Їхня стійкість і мужність на демократичному фронті не тільки захищають безпеку Європи перед обличчям російського насильницького експансіонізму, але й зміцнюють міжнародні правила", - йдеться в тексті. документа сказано: «Грунтуючись на системі і показуючи, що яким би жорстоким не був ворог, силою його не виправити. "

Водночас народ України «може вірити, що Канада продовжуватиме надавати політичну, фінансову, гуманітарну та військову підтримку стільки, скільки це буде необхідно». Це стосується як індивідуальної допомоги, так і значного внеску, який Канада може зробити у G7, НАТО , Організація Об'єднаних Націй Будь-яка інша форма внеску в рамках міжнародного співробітництва.

Водночас, починаючи з лютого 2022 року, Канада виділила понад \$8 млрд на масштабну допомогу Україні.

«Канада надає безпрецедентну військову підтримку, включаючи танки, системи ППО та артилерію, і продовжує розробляти нові заходи допомоги. Виходячи з потреб України», – йдеться в документі.

Україна та Канада також погодилися з необхідністю посилити колективний тиск на Росію шляхом подальших санкцій, щоб послабити здатність Російської Федерації продовжувати незаконну агресивну війну. Крім того, обидві сторони погодилися з необхідністю активізувати зусилля для забезпечення ефективного впровадження санкцій та запобігання та боротьби з ухиленням від санкцій третіми країнами. Декларація також

передбачає співпрацю України та Канади з іншими партнерами для розробки механізмів забезпечення компенсації збитків, збитків і збитків, завданих російською агресією [37. с.33].

У тексті декларації йдеться про те, що Канада налаштована брати участь у відновленні та відбудові України разом з міжнародними організаціями та міжнародними партнерами. Крім того, в рамках Північноатлантичного альянсу Канада наголошує, що Україна має право обирати власні заходи безпеки та підтримує членство України в НАТО.

«Канада продовжує зосереджуватися на наданні негайної підтримки для зміцнення можливостей самооборони України. Канада повністю підтримує Раду Україна-НАТО як платформу для подальшого зміцнення та розширення існуючої співпраці для просування шляху України до євроатлантичної спільноти.» Бухарестська декларація. Канада підтримує зусилля України отримати членство в НАТО, як тільки дозволять умови. "

Канада розглядає Україну як міжнародного партнера, готового політично підтримувати пріоритетні цінності Оттави. Обравши процес європейської та євроатлантичної інтеграції, наша держава фактично підтвердила готовність розділяти цінності та методи нових партнерів. Водночас і Україна, і Канада віддані захисту спільних цінностей євроатлантичної спільноти та працюють над зміцненням миру та безпеки в регіоні та світі [1, с.233–234].

Канадське суспільство та уряди багатьох юрисдикцій демонструють безпрецедентну «гуманність», «Мононаціоналізм» по відношенню до України, особливо щодо українців-переселенців які приїхали до Канади після російського вторгнення. Гуманітарна підтримка українців у Канаді помітна та безпрецедентна: на автомобілях майорять українські прапори. Уряд Канади підтримує зовнішню політику України та її народу. Порівнюючи нещодавні спеціальні державні програми для українців, афганців та сирійців, дані переконливо показують, що українці отримують більше допомоги та користуються широкою підтримкою громадянського суспільства [2].

Зазначене зумовило сучасний розвиток канадсько-узбецьких відносин, в т.ч. охоплює широкий спектр сфер: військова, економіка, медицина, культура, освіта тощо.

Водночас, коли російські війська почали повномасштабне вторгнення на нашу територію, Канада продемонструвала надзвичайний динамізм у використанні всіх доступних засобів для протидії викликам, пов'язаним з російською військовою агресією. Наприклад, у період з 24 січня по 3 серпня 2022 року Канада була п'ятим за величиною постачальником військової допомоги, третім за обсягом гуманітарної допомоги та четвертим за величиною донором в Україну.

По-перше, Канаді слід дозволити відігравати важливу роль в обороні України. Тому ми вважаємо особливо цінним внесок проекту UNFIER, який було започатковано у 2015 році на прохання українського уряду та розширено у 2023 році та продовжено до березня 2026 року. Основним напрямком САФ є тактична підготовка солдатів (навчання відділу), включаючи індивідуальне навчання зброї, стрільба, пересування до потенційних зон конфлікту, ідентифікація вибухової загрози, бойове виживання, переміщення підрозділу, етика та спілкування під час командування та управління. Також проводили військову підготовку зі знешкодження саморобних вибухових пристроїв, була підготовка поліцейських, медиків та модернізації системи логістики. По мірі просування місії більшу частину прямого навчання, яке проводили члени САФ, було передано членам українських сил безпеки, а канадці виступали радниками та наставниками та допомагали в розробці курсу.

Наразі понад 300 членів САФ беруть участь у виконанні різноманітних функцій у рамках операції UNIFER, таких як забезпечення та координація навчання, підтримка національного командування, сприяння та надання військової допомоги Україні в координації з членами коаліції та партнерами [3].

Сьогодні Канада надає безпрецедентну військову підтримку, включаючи танки, системи протиповітряної оборони та артилерію, і продовжує розробляти нові заходи допомоги на основі потреб України.[4] Крім того, у жовтні 2022 року міністр оборони Канади оголосив про виділення приблизно 2 мільйонів доларів США на надання Україні послуг супутникового зв'язку. Цей спільний проект між Збройними силами Канади та Міністерством національної оборони (CAF/DND), CSE та оператором супутникового зв'язку Telesat набув чинності 1 квітня 2023 року та допоміг Україні підтримувати безперервність надання послуг, у тому числі критичних мережевих сервісних систем [5].]. Все це дає підстави

Було зроблено висновок, що військовий внесок Канади, включаючи навчання, обладнання та транспорт, це невід'ємна частина контрнаступу України та важлива частина захисту суверенітету, свободи та незалежності нашої країни.

Крім того, дуже важливо, що Канада повністю підтримує Раду Україна-НАТО як місце проведення подальшого зміцнення та розширення існуючої співпраці з метою сприяння приєднанню України до євроатлантичної сім'ї відповідно до Бухарестської декларації. Канада підтримує Україну після вступу до НАТО.

У свою чергу, особовий склад Збройних сил України отримує користь від досвіду та уроків, отриманих під час роботи з особовим складом Збройних сил України, багато з яких є ветеранами з досвідом боротьби з російськими військами. Особливо щодо нової російської зброї та тактики, гібридної війни, кібервійни та різноманітних інших тенденцій у військових конфліктах з українськими силами, які були на передовій, воюючи з Росією та її помічниками. Тому перспективи розвитку відносин у цій сфері очевидні.

Розвиток партнерства в рамках Угоди про вільну торгівлю CUFTA набула чинності 1 серпня 2017 року, скасувавши тарифи на більшість двосторонніх товарів. Угода встановлює низку зобов'язань щодо нетарифних заходів, спрямованих на те, щоб доступ до ринку не обмежувався

необґрунтованими торговими бар'єрами. Він також включає зобов'язання, пов'язані зі спрощенням торгівлі, спрямовані на зменшення тяганини на кордонах. Як відомо, 27 січня 2022 року Канада та Україна оголосили про початок переговорів щодо модернізації CUFTA. Нарешті 11 квітня 2023 року було підписано «Декларацію про завершення переговорного процесу з модернізації» [27].

Ми віримо, що модернізація CUFTA створить нові можливості для канадських робітників, підприємців і малого та середнього бізнесу, щоб максимізувати переваги угоди. Це також допоможе зміцнити міжнародну систему, засновану на правилах, сприяючи справедливій, інклюзивній та прозорій торгівлі з Україною, а також сприятиме перспективам довгострокової безпеки, стабільності та економічного розвитку України на широкій основі.

Водночас модернізація CUFTA надає канадцям можливість збільшити переваги угоди шляхом подальшої диверсифікації та розширення преференційного доступу Канади до України, а також сприяння інклюзивному підходу до торгівлі, щоб вигоди від торгівлі були широко розподілені. Переваги, які приносять канадці. Модернізація CUFTA також допоможе зміцнити міжнародну систему, засновану на правилах, і сприяти розвитку глобальних ланцюжків створення вартості, зміцнюючи зв'язки Канади з регіоном. Крім того, модернізація CUFTA покращить конкурентоспроможність Канади, сприятиме подальшій диверсифікації торгівлі та стимулюватиме економічне зростання. Проте не можна ігнорувати питання, які піднімалися під час публічних дискусій щодо проблем правової та судової системи в Україні та відсутності механізмів фінансування в рамках Програми розвитку канадського експорту для допомоги канадським інвесторам в Україні.[7]]. Вважаємо, що це становить певну загрозу для ефективного розвитку відносин між Україною та Канадою у цій сфері.

Також варто зазначити, що у відповідь на агресію проти України Канада запровадила персональні санкції щодо близько 3000 фізичних та

юридичних осіб у РФ, серед яких Путін, представники, чиновники, військові, олігархи та члени їхніх сімей, федеральні міністерства та державних установ, установи, Держбанк Росії, суверенні фонди, нафтогазові компанії, підприємства військової промисловості та оборонного сектору, ЗМІ та пропагандистські агентства [6]. Канада є першою країною, яка почала вилучати та конфіскувати активи, що належать фізичним чи юридичним особам, які потрапили під санкції, з метою кінцевого використання виручених коштів для підтримки відновлення України та компенсації жертвам незаконного та невиправданого вторгнення Росії. 17 травня 2023 року Канада також приєдналася до Реєстру збитків Ради Європи внаслідок агресії Російської Федерації проти України як асоційований член-засновник, висловивши намір продовжувати вивчати відповідні варіанти Використання заморожених та знерухомлених російських активів для відновлення та репарації в Україні[4].

Усвідомлюючи важливість протимінної діяльності для відновлення та реконструкції України, Канада приєднується до Європейського Союзу та надасть додаткові 3 мільйони доларів США на підтримку програми розмінування України та розмінування боєприпасів, що не вибухнули, додавши понад 32 мільйони доларів, які Канада вже надала у вигляді фінансової підтримки. на додаток. Розмінування в Україні[8]. На зустрічі в Києві 10 червня 2023 року Президент України та Прем'єр-міністр Канади ухвалили декларацію [4], яка, серед іншого, передбачає розвиток двосторонніх відносин у напрямку створення механізму надання репарацій український народ. Втрати, збитки та збитки, завдані російською агресією. Зокрема, Канада налаштована брати участь у відновленні та відбудові України разом з міжнародними організаціями та міжнародними партнерами [4]. Україна має забезпечити належне інформування Канади про ці питання як пріоритет у розвитку канадсько-українських відносин у цій сфері.

Зауважимо, що в науковій літературі пропонуються три варіанти подальшого розвитку українсько-канадських відносин:

1) Посилити внутрішню відповідальність України перед міжнародними партнерами, особливо Канадою. Такий підхід базується на чіткому переконанні в необхідності практичної реалізації запропонованих Канадою реформ політичної системи України [9]. Г.Сердюк вважає, що за такого підходу необхідно продовжувати ініціювати реформу правоохоронних органів, реформу судової системи та соціальну реформу.

Зрештою, хоча в умовах війни важко зробити якісні зміни чи запровадити нові практики, для наших канадських партнерів реформа залишається важливим елементом відносин. Ми повністю погоджуємося з автором, що лише шляхом реалізації цих реформ Україна зможе налагодити ефективний діалог з Канадою на засадах рівноправних партнерів, що, у свою чергу, сприятиме зміцненню військового співробітництва.

2) Продовжити існуючий процес співпраці. Такий підхід оптимальний, коли українське керівництво оцінює нинішній стан відносин з Канадою у сфері військового співробітництва як задовільний і не бачить перспектив, то немає потреби приймати нові прагматичні рішення. Якщо на цьому етапі Україна не бачить можливостей для розширення співпраці з Канадою, необхідно буде розвивати невійськову складову цих відносин. Зокрема, перспективи співпраці у питанні біженців та лікування українських військовослужбовців та їх подальшої реабілітації.

3) Сформувати пропозицію та зміцнити пряму двосторонню співпрацю за участю формування пропозицій щодо посилення співпраці між Україною та Канадою шляхом пошуку можливостей зміцнення України у військовому та економічному плані. Тому що, як було сказано вище, військове співробітництво між Україною та Канадою вона фактично здійснюється на рівні спільної ініціативи НАТО, тому подібну ініціативу необхідно реалізувати безпосередньо з Канадою [10, с.14].

Тому розвиток канадсько-українських відносин на даному етапі охоплює широкий спектр напрямів: військова сфера, економіка, медицина, культура, освіта тощо. Російські військові на території нашої країни, Канади, продемонстрували надзвичайну динамічність у застосуванні всіх доступних засобів для протидії викликам, пов'язаним з російською військовою агресією.

Канадське суспільство та уряди багатьох юрисдикцій продемонстрували безпрецедентну підтримку Україні, особливо переміщеним українцям, які прибули до Канади після російського вторгнення.

Ми вважаємо, що подальший розвиток канадсько-українських відносин має відбуватися через призму поєднання двох напрямків: посилення внутрішньої відповідальності в Україні. Канада виступає як міжнародний партнер і посилює пряме двостороннє співробітництво, що передбачає процес формування пропозицій щодо посилення співпраці між Україною та Канадою шляхом визначення можливостей посилення України в різних сферах. Для цього потрібно завершити деякі розпочаті реформи та запровадити нові.

Очевидно, що в умовах війни важко робити якісні зміни чи запроваджувати нові практики, але для наших партнерів реформа залишається важливим елементом відносин. Тому ми маємо підстави вважати, що після перемоги Україна зможе налагодити ефективний діалог з Канадою на правах рівноправних партнерів. Насамкінець зазначимо, що перспективи розвитку партнерства ЦА-Уганда на даному етапі потребують подальших наукових досліджень. Зокрема, детальніше досліджено перспективи розвитку канадсько-українського партнерства в різних сферах сучасного суспільного життя.

Конфлікт між Україною та Росією, який розпочався у 2014 році, вилився в гуманітарну кризу, від якої постраждали мільйони людей. У відповідь на цю кризу Канада надала значну гуманітарну допомогу Україні.

До того, як Канада надала допомогу Україні, країна зіткнулася зі збройним конфліктом у своєму східному регіоні з 2014 року [1]. Анексія Криму Росією викликала протести в столиці України Києві, що зрештою призвело до конфлікту. Ситуація загострилася через вторгнення Росії в Україну в 2022 році [2]. Країна гостро потребувала економічної допомоги, тому Канада вже надала Україні 4,85 мільярда доларів кредитної допомоги для задоволення нагальних потреб платіжного балансу та підтримки її макроекономічної стабільності [3].

Канада вирішила надати гуманітарну допомогу Україні різними заходами. Одним із таких заходів була пропозиція канадцям облігації суверенітету України, яка дозволяла їм безпосередньо підтримувати Україну [2]. Крім того, країна вже надала Україні 4,85 млрд доларів кредитної допомоги для задоволення її макроекономічних потреб [3]. Уряд Канади також звернувся до канадського бізнесу, зацікавленого у наданні підтримки українцям-переселенцям, які прибувають до Канади [2].

Пакет допомоги Україні від Канади мав значний вплив на українське населення. Пакет допомоги включав життєво важливу гуманітарну допомогу, таку як їжа, медичне обслуговування, притулок, чиста вода, санітарія та захист [4]. Канадська допомога допомогла знизити рівень бідності в Україні з 25% у 2000 році до 10% у 2015 році [5]. Канадська допомога також сприяла продажам канадським компаніям, що допомогло українській економіці [6].

Доставка допомогив в Україну мала свої труднощі, і її сприяли кілька організацій. Сукупні вдосконалення процесу доставки полегшили доставку багатомільярдної військової допомоги Україні цілодобово та на безпрецедентному рівні [7]. Кілька співробітників по всьому світу забезпечили термінову доставку багатомільярдних пакетів допомоги в Україну [8]. Незважаючи на труднощі надання гуманітарної допомоги Україні, канадська допомога допомогла біженцям, які втікали від конфлікту, і значно змінила життя українців [9].

Надання допомоги Україні не обійшлося без проблем. Багато країн ОЕСР, у тому числі Канада, надали Україні військову та гуманітарну допомогу, водночас запровадивши економічні санкції проти Росії через її агресію [10]. Однак, незважаючи на ці зусилля, більшість американців не підтримують продовження допомоги Україні, що робить політично доцільним протидіяти подальшій допомозі [11]. Тим не менш, українські сили успішно перекрили російське матеріально-технічне забезпечення, що ускладнило підтримку ліній постачання [12].

Координація з іншими країнами та організаціями з надання допомоги має вирішальне значення для забезпечення ефективної доставки допомоги Україні. Гуманітарні офіси ЄС в Україні відіграли ключову роль у сприянні гуманітарної координації та обміну інформацією між різними організаціями [13]. Уряд Канади також працював у тісній координації з урядом України та Сполучених Штатів над наданням критичної підтримки народу України [14].

Канада залишається відданою наданню допомоги Україні в майбутньому. Починаючи з 2022 року, Канада виділила додаткові 96 мільйонів доларів на допомогу розвитку для підтримки нових потреб України перед лицем незаконної агресії Росії [15]. Крім того, з лютого 2022 року Канада виділила Україні понад 2,4 мільярда доларів військової допомоги та продовжує активно шукати, що вона може зробити більше [16].

Зусилля Канади щодо надання допомоги Україні відповідають її попереднім зобов'язанням. З 2022 року Канада виділила додаткові 127 мільйонів доларів США на допомогу розвитку Україні для вирішення нових пріоритетів [17]. Хоча ця допомога є значною, варто зазначити, що допомога Канади Україні узгоджується з її історичними зобов'язаннями щодо міжнародної допомоги розвитку [4].

Зобов'язання Канади щодо надання гуманітарної допомоги Україні є значними. З лютого 2022 року Канада виділила Україні понад 2,4 мільярда доларів на військову допомогу та додатково 96 мільйонів доларів на

допомогу розвитку, щоб підтримати нові потреби України перед обличчям незаконної агресії Росії. Допомога Канади допомогла зменшити рівень бідності в Україні та підтримала її макроекономічну стабільність. Незважаючи на труднощі з наданням допомоги, Канада тісно співпрацює з іншими країнами та організаціями з надання допомоги, щоб забезпечити ефективне надання допомоги. Канада залишається відданою наданням допомоги Україні в майбутньому та активно шукає шляхи збільшення своїх зусиль. Гуманітарна допомога Канади Україні була важливим аспектом їхньої зовнішньої політики щодо країни. Агресія з боку Росії спричинила гуманітарну кризу в Україні, що призвело до значної потреби у розвитку та військовій допомозі.

Допомога Канади відіграла вирішальну роль у вирішенні нових потреб країни, зменшенні бідності та підтримці її макроекономічної стабільності. Канада має довгу історію надання гуманітарної допомоги країнам усього світу. Як член Організації Об'єднаних Націй, Канада взяла на себе зобов'язання спрямувати 0,7% свого валового національного доходу на міжнародну допомогу розвитку. Їхня допомога Україні узгоджується з цим історичним зобов'язанням. Проте нинішня ситуація в Україні призвела до збільшення обсягів допомоги з боку Канади. Військова допомога Канади у розмірі 2,4 мільярда доларів є відображенням її зобов'язань допомогти Україні захиститися від російської агресії. Ця допомога включає обладнання, навчання та інші ресурси, щоб допомогти українським військовим захистити себе. Допомога на розвиток у розмірі 96 мільйонів доларів має вирішальне значення для вирішення гуманітарної кризи в Україні. Ця допомога допоможе забезпечити медичне обслуговування, продовольчу безпеку та інші необхідні речі надаються людям, які постраждали від конфлікту. Допомога Канади Україні почалася 22 лютого 2022 року після того, як Росія розпочала військовий наступ, який призвів до значного зростання насильства та людських страждань в Україні. Країна поринула в гуманітарну кризу, багато людей залишилися без даху над головою, без їжі та медичного

обслуговування. Уряд Канади швидко відреагував, надавши як військову допомогу, так і допомогу в розвитку для задоволення нагальних потреб народу України. Відданість канадського уряду міжнародній допомозі розвитку глибоко вкорінена в його історії. Канада має давню традицію надання гуманітарної допомоги країнам, які її потребують, і, як член ООН, вона зобов'язалася виділяти 0,7% свого валового національного доходу на міжнародну допомогу розвитку. Допомога, надана Україні, узгоджується з цим історичним зобов'язанням, але поточна ситуація призвела до збільшення допомоги з боку Канади.

24 лютого мер Торонто підняв український прапор на мерії на підтримку української діаспори та України.

27 лютого понад 20 тисяч українців зібралися під російським дипломатичним представництвом під гаслом #Залишаємося з Україною. Діаспора вимагає від уряду Канади закрити повітряний простір України та відключити Росію від системи міжнародних платежів SWIFT. Це було найбільше зібрання українців в історії Канади. Віце-прем'єр-міністр Канади Крісті Фріланд і відома письменниця Маргарет Етвуд взяли участь у багатотисячному мітингу зі збору коштів для збройних сил.

8 березня понад 10 тисяч канадців зібралися в Торонто, щоб підтримати та висловити солідарність з Україною. Мітингувальники вимагають арешту Путіна та створення безпольотної зони над Україною.

27 лютого тисячі українців та їхніх друзів вийшли на вулиці Ванкувера, щоб протестувати проти війни Росії проти України. Я дуже вдячний лідеру Ліберальної партії Британської Колумбії Кевіну Фалькону, депутату Талібу Нурмохамеду та багатьом консулам за їх підтримку.

27 лютого посольство Росії провело акцію на підтримку України, сповнену патріотичного духу. Один із учасників сказав: «Я тут, тому що сьогодні кожен із нас є українцем. Ті, хто цінує людське життя, поважають вибір тих, хто має добрі наміри. Джеремі, який ніколи не був в Україні, сказав, що Україна переживає цивілізаційну боротьбу, це Обов'язок людства

підтримувати. Тут багато росіян, і вони разом з українцями дуже артистично висловлюють свої погляди і обурення! Всі співають гімн України».

2 березня члени Палати представників і Сенату Канади сформували тризуб перед будівлею федерального парламенту в Оттаві, щоб висловити підтримку Україні. У заході взяли участь депутати та сенатори від усіх політичних партій та більшості провінцій Канади.

Виступ «Української Національної Слави» став символічною акцією підтримки перед хокейним матчем між «Вінніпег Джетс» і «Роял Норвегс». Співає чоловічий хор української діаспори "Гуслі". Гра проходила у Вінніпезі, місті з населенням понад 180 тисяч українців. Хокейний майданчик також підсвітили кольорами українського прапора.

Міністр закордонних справ Канади Мелані Джолі заявила, що надасть Україні оборонне обладнання на 25 мільйонів доларів. Прем'єр-міністр Канади Джастін Трюдо заявив: "Щоб допомогти українцям захистити себе, ми надамо більше військового обладнання за запитом, включаючи окуляри нічного бачення, бронезилети, протигази та шоломи". У результаті в Україну прибув літак з Канади, який забезпечує українські військові з додатковим летальним озброєнням. Це вже третя військова допомога. Тим часом міністр оборони Канади Аніта Ананд погодилася передати Україні сотні протитанкових гранатометів Carl Gustav з арсеналу ЗС Канади.

У політиці та канадському суспільстві існує консенсус щодо необхідності підтримки України. Тому Джастін Трюдо 24 лютого заявив: «У контексті нападу на Україну Канада вживатиме додаткових заходів, щоб зупинити необґрунтовану агресію Росії. Ми продовжуємо підтримувати Україну, її народ та українську громаду в Канаді. Нахабна поведінка Росії не залишиться безкарною. "

26 лютого влада Квебеку зобов'язала SAQ (Quebec Alcohol Company) припинити продаж російських алкогольних напоїв на знак солідарності з Україною. 26 лютого чотири провінції Канади заборонили продаж товарів з Росії на своїй території. Прем'єр-міністр Альберти закликає прем'єр-міністра

Канади негайно заборонити експорт усіх російських продуктів до Канади. У Калгарі підняли український прапор. Як відомо, вивішувати прапор іншої країни є законним. Джейсон Кенні (Alberta Premier) сказав, що український прапор залишатиметься піднятим, доки не закінчиться війна з Мордором.

1 березня Іван Бейкер, голова міжпарламентської групи дружби Україна-Канада, запропонував Палаті громад і канадському уряду засудити нечесні та несправедливі напади на Україну та підтримати: Russia Today (RT) трансляції дезінформації Corporate Canada Airwaves запровадив санкції проти близького оточення президента Володимира Путіна, російських олігархів і тих, хто підтримує це серйозне порушення міжнародного права та підтримує вихід Росії з платіжної системи SWIFT. Резолюцію одноголосно підтримала палата громад Канади.

1 березня уряд Канади заборонив всім рибальським суднам і шхунам, що належать або зареєстровані в Росії, заходити у внутрішні води і порти. 3 березня Канада ввела додаткові санкції проти російської енергетики. Про це заявила міністр закордонних справ Канади Мелані Джолі. Вони звернулися до 10 ключових фігур у «Роснефти» та «Газпромі», двох великих російських енергетичних компаніях. До списку також увійшли видатні російські чиновники, такі як Дмитро Медведєв, Михайло Мішустін, Сергій Собянін і Олександр Бєглов.

3 березня федеральний уряд оголосив, що через два тижні набуде чинності надзвичайний дозвіл на подорожі між Канадою та Україною, що дозволить українцям оселитися в Канаді на два роки з відкритим дозволом на роботу. Джастіна Трюдо сказала: «Канада та наші близькі партнери закликають виключити Росію з Інтерполу. Ми підтримуємо це, оскільки вважаємо, що співпраця правоохоронних органів залежить від колективної відданості Загальній декларації прав людини та взаємної поваги між членами Інтерполу».

Гуманітарна допомога Україні: 3 березня в Криму, Канада, зібрали тисячі кілограмів гуманітарної допомоги Україні. У місті Калгарі менш ніж

за 23 години було зібрано 4057 кілограмів (361 коробка) товарів і передано понад 1000 одиниць. Янковська сказала, що 300 волонтерів сортували, пакували та завантажували припаси [24. с.89].

Зібрано ліки, голки, системи для здачі крові, знеболюючі, носилки, продукти харчування, зокрема дитячий одяг, підгузки. З Канади до України відправлятимуть дрони, окуляри, біноклі, рації тощо. 5 березня іноземці у Ванкувері забронювали житло в Україні через Airbnb, не збираючись жертвувати гроші на допомогу українцям. За два дні вони перерахували українцям \$1,9 млн і забронювали 61 406 ночей в Україні. 8 березня закордонні офіси Meest у Канаді, США та інших країнах активно працювали над збором коштів для України. Наразі ми безкоштовно доставили в Україну понад 800 тон гуманітарної допомоги.

Тому роль української діаспори в Канаді у поглибленні гуманітарної складової двосторонніх відносин значною мірою покладена на Конгрес українців Канади. Цей представницький орган має на меті захищати та просувати інтереси українців Канади та сприяти налагодженню регулярного та ефективного політичного діалогу між двома країнами.

Отже, конфлікт між Україною та Росією спричинив значну гуманітарну кризу, яка вплинула на мільйони людей. Зобов'язання Канади щодо надання допомоги Україні були значними, і її зусилля позитивно вплинули на українське населення. Пакет допомоги Канади включав життєво важливу гуманітарну допомогу, таку як їжа, медичне обслуговування, притулок, чиста вода, санітарія та захист. Доставка допомоги Україні не обійшлася без проблем, але Канада працювала в тісній координації з іншими країнами та гуманітарними організаціями, щоб забезпечити ефективну доставку допомоги. Канада залишається відданою наданню допомоги Україні в майбутньому та активно шукає шляхи збільшення своїх зусиль. Загалом зусилля Канади щодо допомоги Україні демонструють її прагнення допомагати тим, хто її потребує, і підтримувати міжнародну допомогу розвитку.

ВИСНОВКИ

У роботі було проведено комплексне дослідження українсько-канадських відносин в контексті розвитку міжнародних відносин. Аналізуючи загальнотеоретичні підходи до розуміння двосторонньої співпраці між Україною та Канадою у контексті розвитку поняття "міжнародні відносин", було визначено, що ця співпраця має широкий спектр напрямків та обумовлена численними факторами, включаючи політичні, економічні та безпекові.

Ми дослідили теоретико-методологічні засади дослідження, де було виявлено та проаналізовано загальні теоретичні підходи до розуміння двосторонньої співпраці між Україною та Канадою. Особлива увага була приділена рівню наукової вивченості проблеми, що дозволило визначити актуальність та необхідність подальших досліджень у цьому напрямку.

Ми дійшли висновку, що дослідження двосторонньої співпраці між Україною та Канадою є відносно новою та малодослідженою темою в теорії міжнародних відносин. Науковці досліджують принципи об'єктивізму та суб'єктивізму для аналізу системи міжнародних відносин та взаємодії між державами. Політичний реалізм вважається основою традиційної теорії міжнародних відносин, тоді як неореалізм розвинувся з класичного реалізму та засвоїв нові принципи та теоретичні підходи. Неолібералізм виник у теорії міжнародних відносин після розпаду біполярної системи, заснованої на плюралізмі та теорії світового суспільства. Дослідження розглядає появу соціальних і громадських центрів транснаціональних організацій і класифікує джерела інформації на чотири категорії. Бракує монографій про українсько-канадську співпрацю, що потребує подальших досліджень та аналізу. Теоретико-методологічні основи та методології, спрямовані на осмислення системи двосторонніх відносин крізь призму міжнародних

відносин, дозволяють зробити висновок про розкол сучасної політичної науки на два ідеологічні табори: неореалізм і неолібералізм.

Вивчено становлення українсько-канадських взаємин після здобуття Україною незалежності. Аналізуючи нормативно-правову базу двосторонніх відносин, вдалося виявити ключові аспекти правового регулювання співпраці між країнами. Окрема увага була приділена економічному та безпековому вимірам взаємодії, що відобразилося у висвітленні основних напрямків та тенденцій економічного співробітництва, а також безпекового та військово-технічного співробітництва між країнами.

Канада та Україна мають міцні двосторонні відносини, які базуються на спільних цінностях демократії, прав людини та верховенства права. Обидві країни мають надійну основу для майбутньої співпраці, незважаючи на такі виклики, як конфлікт на сході України та потреба в більшій економічній співпраці. У 2021 році було підписано угоду про вільну торгівлю, що дозволяє лібералізувати доступ на ринки один одного. Очікується, що угода збільшить український експорт і дасть можливість українським виробникам інтегруватися в глобальні ланцюжки створення вартості. Канада також надала технічну допомогу, військову підготовку та допомогу Україні для зміцнення її збройних сил і просування демократії, поваги до прав людини та економічної стабільності. Дві країни разом працювали в миротворчих місіях ООН, а Канада є адвокатом України в НАТО. У 2017 році було підписано Угоду про оборонне співробітництво між Україною та Канадою, яка визначає кілька напрямків співпраці, зокрема оборонні дослідження, розробки та виробництво, військову освіту та підготовку кадрів тощо. Також Канада отримала ліцензію на експорт летальної зброї в Україну.

Дослідили українсько-канадські відносини в умовах повномасштабної агресії Російської Федерації. Зокрема, досліджено політику Канади щодо України в 2022-2023 роках та вивчено гуманітарний вимір українсько-канадських відносин. Висвітлено основні події та реакції обох країн на

російську агресію, що сприяло розумінню динаміки взаємодії в умовах складного міжнародного контексту.

Президент України та прем'єр-міністр Канади засудили військову агресію Росії проти України та закликали до негайного виведення російських військ. Канада надала понад 8 мільярдів доларів допомоги Україні, включаючи військову підтримку, таку як танки, системи ППО та артилерія. Канада також підтримує ініціативу України щодо справедливого та сталого миру, заснованого на суверенітеті та територіальній цілісності, і віддана посиленню колективного тиску на Росію шляхом подальших санкцій. Канада повністю підтримує зусилля України щодо вступу до НАТО і надасть додаткову військову допомогу, зокрема 287 ракет і 10 тис. 155-мм снарядів. Канада продовжила режим безмитного ввезення українських товарів ще на рік і виділила понад \$8 млрд на масштабну допомогу Україні. Канада також запровадила персональні санкції проти тисяч фізичних та юридичних осіб у Росії та приєдналася до Реєстру збитків Ради Європи. Уряд Канади має давню традицію надання гуманітарної допомоги країнам, які її потребують, і канадці демонструють свою підтримку Україні різними мітингами, протестами та акціями. Незважаючи на труднощі, Канада залишається відданою наданню допомоги Україні та активно шукає шляхи збільшення своїх зусиль.

Отже, робота спрямована на розкриття різноманітних аспектів українсько-канадських відносин, а також на визначення їхнього місця та ролі в глобальному політичному, економічному та безпековому вимірах. Проведене дослідження є актуальним у контексті сучасних геополітичних подій та може слугувати підґрунтям для подальших наукових досліджень у цій сфері.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аппатов С., Горбатюк Н. Океан – не перепона. Формування україноканадських відносин і роль у цьому української діаспори. Політика і час. 1998. № 10. С. 16-20.
2. Асиметрія міжнародних відносин / Г.М. Перепелиця та ін. Київ, Стилос, 2005. 555 с.
3. Балан Я. Зведення наукових мостів між Канадою і Україною: археографіч.щоріч. Київ, 2007. Т. 7. С. 9–10.
4. Балюк В. Україна в політиці Канади у контексті російської агресії. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2021. № 42. С. 11—26. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2020.42.11-26> (дата звернення: 07.01.2024).
5. Баран Е. Канадське співробітництво з Україною. Зовнішня торгівля. 1999. № 1-2. С. 31-35.
6. Белокоп О. Україна – Канада: особливе партнерство у динамічному світі. URL: <http://www.ukrslovo.net/ukraine/ukraine-andworld/28725.html>.
7. Вознюк В. Ольга Кобилянська і українці Канади та США. Пам"ятки. 2007. Т. 7. С. 350—361.
8. Гладун Ю. П. Громадсько-політична діяльність українців Канади (1945-1991 рр.) : дис. ... канд. іст. наук. Київ, 2012. 205 с.
9. Гнілуша С. Українсько-канадські проєкти щодо удосконалення судової системи України: порівняльно-правовий аналіз // Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 22–23 травня 2020 року. Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2020. С. 18-20.

10. Гнілуша С. Українсько-канадські проєкти щодо удосконалення судової системи України: порівняльно-правовий аналіз // Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Запоріжжя, 22–23 травня 2020 року. Запоріжжя : Запорізька міська громадська організація «Істина», 2020. С. 18-20.
11. Головаш Б. Сучасний стан та перспективи розвитку зовнішньоекономічних зв'язків України та Канади. Економіка і суспільство, 2017, 9: 49-54.
12. Горська С. Україна - Канада: нові напрями взаємодії. Освіта. 2013. 6—13 лют. С. 2—3.
13. Дешко Л. Державне регулювання системи цін на лікарські засоби в Україні. Підприємництво, господарство і право. 2007. № 10. С. 109–112.
14. Договірно-правова база українсько-канадських відносин. URL: http://ukrexport.gov.ua/ukr/ugodi_z_ukrain/?country=can (дата звернення: 07.01.2024).
15. Дойчик М. Стосунки України та Канади в 1991-1996 рр.: патронат чи співробітництво. Нова політика. 1998. № 4. С. 9-13.
16. Домовленість про оборонне співробітництво між Міністерством оборони України та Міністерством національної оборони Канади і Збройними Силами Канади. Офіційний вісник України. 2017. № 36. С. 343;
17. Донченко К. Якою буде торгівля з Канадою або Канадський успіх України? / К. Донченко // Бизнес Цензор [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://biz.censor.net.ua/columns/3022690/yakoyu_bude_torgvlya_z_kanadoyu_abo_kanadskiyi_usph_ukrani (дата звернення: 07.01.2024).
18. Дорожня карта українсько-канадських відносин. URL: <http://canada.mfa.gov.ua/ua/ukraine%D1%81%D0%B0/legal-acts> (дата звернення: 07.01.2024).

19. Журба І. Тенденції та перспективи розвитку українськoкaнaдських торговельно-економiчних взаємовiдносин: зб. наук. пр. Черкаського державного технологiчного унiверситету. Черкаси: 2017. № 44, ч. 2. С. 80–86.
20. Ігнатiєв П. М. Вiдносини України і Канади в 90-тi роки: полiтичний і економiчний аспекти: зб. наук. пр. / Київ: Нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Ін-т мiжнар. вiдносин, 2000. Вип. 24, ч. 1. С. 14–24.
21. Інформаційно-аналітична довідка щодо укладання Угоди про вільну торгівлю між Україною та Канадою. URL: http://www.me.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=188053&cat_id=170824 (дата звернення: 07.01.2024).
22. Канада надала Україні кредит на 200 млн. канадських доларів URL: <http://economics.unian.ua/finance/991197-kanada-nadala-ukrajini-kredit-na-200-mln-kanadskih-dolariv.html> (дата звернення: 07.01.2024).
23. Козик В.В. Міжнародні економічні відносини : [навч. посіб.] / В.В. Козик. – К. : Знання, 2006. – 405 с.
24. Конон Н.Є., Скребнєва А.В. Українськo-кaнaдські вiдносини: сучасний стан та перспективи розвитку. Грaні. 2016. № 2 (130). С. 27-32;
25. Культурно-гуманітарне співробітництво між Україною та Канадою URL: <http://canada.mfa.gov.ua/ua/ukraine-%D1%81%D0%B0/culture> (дата звернення: 07.01.2024).
26. Макар В. Канадськo-українські мiждержавні стосунки. URL: https://umanitoba.ca/faculties/arts/departments/ukrainian_canadian_studies/media/MaterialsCongress.pdf (дата звернення: 07.01.2024).
27. Макар В. Українці Канади - неперервний зв'язок із Україною (частина 2). Зовнішні справи. Історичні науки. 2016. № 10. С. 40—44.
28. Макар В. Ю. Дипломатична діяльність Конгресу українців Канади. Науковий вісник Дипломатичної академії України. 2009. Вип. 15. С. 434—438.

29. Макар В. Ю. Формування, розвиток і перспективи двосторонніх відносин України та Канади : дис. ... д-ра політ. наук : 23.00.04 / Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, Міністерство освіти і науки України, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Міністерство освіти і науки України, Київ, 2021. 498 с.
30. Міжнародна економіка: навч. посіб. / Г.Е. Гронтковська та ін. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 384 с.
31. Міністерство закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/dvostoronnye-spivrobitnictvo/3-td>
32. Makohin Z. Y., Falkovska I. R. Динаміка та оцінка ефективності зовнішньоторговельних відносини України та Канади. Економіка і організація управління. 2020. № 1. С. 69—78. URL: <https://doi.org/10.31558/2307-2318.2020.1.7> (дата звернення: 07.01.2024).
33. Основи теорії міжнародних відносин: навч. посіб. / Л.О. Дорош та ін. Львів: Львівська політехніка, 2015. 244 с.
34. Осташ Н. Канада та Україна: погляд на Європу. Актуальні проблеми міжнародних відносин. 2008. Вип. 79, ч. 2. С. 84—85.
35. Осташ Н.І. Досвід асиметричного співіснування Канади та США і можливості його проєкції на українсько-російські відносини / Н.І. Осташ // Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право. – 2010. – № 1(5). – С. 23–28.
36. Перепелиця Г. Особливе партнерство України і Канади в безпековій та оборонній сферах. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2020. №41. С. 58-72.
37. Перепелиця Г. Україна – Канада: становлення та розвиток особливого партнерства. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 2019. Вип. 2 (50). С. 25–30.

38. Посольство України в Канаді. Договірно правова база між Україною та Канадою [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://canada.mfa.gov.ua/ua/ukraine-ca/legal-acts>.
39. Ротар Н., Макар В. Політична складова українсько-канадських відносин в умовах гібридної війни в Україні. *Rocznik Chełmski*. 2021. Том 25. С. 295-317.
40. Ротар Н., Макар В. Політична складова українсько-канадських відносин в умовах гібридної війни в Україні. *Rocznik Chełmski*. 2021. Том 25. С. 295-317.
41. Світова економіка : [підручник] / За ред. А.П. Голикова, О.А. Довгаль. – Х. : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2015. – 268 с. 2. Трансформація міжнародних економічних відносин в епоху глобалізації : [кол. монографія] / За ред. А.П. Голикова, О.А. Довгаль. – Х. : ХНУ, 2015. – 316 с.
42. Світова економіка:[підручник]/А.С.Філіпенко,В.С.Будкін,О.С.Рогач[таін .].–К.:Либідь,2007.–640с.
43. Сердюк Х. Особливості військового співробітництва України з Канадою // Травневі студії: історія, міжнародні відносини: Збірка матеріалів ІV Міжнародної наукової конференції студентів і молодих вчених «Травневі студії 2022: історія, міжнародні відносини», присвяченої 85-річчю Донецького національного університету імені Василя Стуса і факультету історії та міжнародних відносин Донецького національного університету імені Василя Стуса. 2022. № 7. С. 12–15.
44. Сідоров М. В. Методичні підходи до оцінювання торговельно-економічних відносин між Україною та Канадою. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Сер. Міжнародні відносини. Економіка. Країнознавство. Туризм*. 2017. Вип. 6. С. 71–76.

45. Сідоров М. В. Перспективи українсько-канадських відносин у контексті підписання угоди про вільну торгівлю CUFTA. Бізнес Інформ. 2017. № 3 С. 84–90.
46. Сірук М. Збройні сили України демонструють стійкість солдатів і бажання захищати країну. І це неймовірно. День. URL: <https://day.kyiv.ua/uk/article/den-planety/pro-osoblyvist->
47. Слома В. М. Трудовий договір як підстава виникнення трудових правовідносин. Адвокат. 2010. № 8 (119). С. 22—26.
48. Спільна Декларація про встановлення дипломатичних відносин між Україною і Канадою від 27 січня 1992 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_005#Text
49. Спільна Декларація про особливе партнерство між Україною та Канадою від 31 березня 1994 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_002#Text
50. Статкевич М. Україна-Канада: основи безпекового партнерства. Вісник Прикарпатського університету. Політологія. 2020. № 14. С. 232–239.
51. Угода про дружбу і співробітництво між Україною і Канадою від 24.10.1994 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/124_001#Text
52. Українська призма: зовнішня політика 2016. Г. Максак та ін. Київ: Фонд ім. Ф. Еберта. 2017. С. 29–32.
53. Фостер Р. Про особливість військового партнерства з Канадою. День. 2020. № 32/33. С. 6–7
54. Футало Ю. Р. Зовнішньоторговельні відносини України на сучасному етапі розвитку. Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво. 2015. № 6 (87). С. 33—35.
55. Чернова К. О. Співробітництво України з діаспорою США і Канади: витоки, еволюція і перспективи : дис. ... канд. іст. наук. К., 1994. 188 с.
56. Шепелєв М.А. Теорія міжнародних відносин: підручник. Київ: Вища школа, 2004. 622 с.

57. Щербак Ю. Канадський досвід надихає і підказує / Ю. Щербак // Діловий вісник. – 2002. – № 12. – С. 8–10.
58. Яценко О.М. Реалізація цілей торговельно-економічного співробітництва України та Канади у континентально-інтеграційному контексті. Зовнішня політика та дипломатія: традиції, тренди, досвід .2016.Вип.22. Ч.3. С.95-101
59. Biletska, O. Multykulturalizm yak vazhlyvyi faktor rozvytku suspilstva v hlobalizovanomu sviti [Multiculturalism as an important factor of the society development in a globalized world]. Mizhnarodni vidnosyny: teoretyko-praktychni aspekty [International relations: theory and practice aspects]. 2019. №4, pp. 167–175.
60. Canada-Ukraine Free Trade Agreement (CUFTA). URL: <https://www.international.gc.ca/tradecommerce/tradeagreementsaccordscommerciaux/agr-acc/ukraine/index.aspx?lang=eng>
61. Canada's engagement in Ukraine, Government of Canada, URL: <https://www.international.gc.ca/world-monde/country-pays/ukraine/relations.aspx?lang=eng>
62. Canadian donations and military support to Ukraine. URL: <https://www.canada.ca/en/departmentnational-defence/campaigns/canadian-military-support-to-ukraine.html>
63. Czechowska L. The concept of strategic partnership as an input in the modern alliance theory. The Copernicus Journal of Political Studies. №2013. №2 (4). P. 36-52.
64. David C. Natcher. Subsistence and the Social Economy of Canada's Aboriginal North / David C. Natcher // The Northern Review, No 30 (Spring 2009): 83–98 [Electronic resource]. – Access mode : <http://journals.sfu.ca/nr/index.php/nr/article/view/6/5>.
65. Deshko L. European Standards of Human Rights: Course book. Donetsk: Modern Printing (Suchasny Drook), 2013. 142 p.

66. Deshko L. International cooperation in the field of Innovations and Investment. European Integration of Economics, Education and Law: Proceedings of the International Scientific Conference. Warsaw: BMT Eridia Erida, 2018. P. 245–247.
67. Hyndman J. The Russian invasion of Ukraine and humanitarian nationalism in Canada. Canadian Foreign Policy Journal. 2023. URL: <https://10.1080/11926422.2023.2219786>
68. Joint Declaration by Ukraine and Canada 10 June 2023. URL: <https://www.president.gov.ua/en/news/spilna-deklaraciya-ukrayini-ta-kanadi-83513>
69. Joint press release on Canada-EU relations. 7 March 2023. URL: Brussels https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_23_1486
70. Konon N. E., Skrebnyeva A. V. Українсько-канадські відносини: сучасний стан та перспективи розвитку. Grani. 2016. Т. 19, № 2. С. 27—32. URL: <https://doi.org/10.15421/1716043> (дата звернення: 07.01.2024).
71. Konon N. E., Skrebnyeva A. V. Українсько-канадські відносини: сучасний стан та перспективи розвитку. Grani. 2016. Т. 19, № 2. С. 27—32. URL: <https://doi.org/10.15421/1716043> (дата звернення: 07.01.2024).
72. Makar V. Українці Канади та їх роль у відстоюванні української державності. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2020. № 41. С. 11—18. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2020.41.11-18> (дата звернення: 07.01.2024).
73. Meerts P. W. Європейський Союз як партнер у переговорних процесах з Україною та Канадою. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2020. № 41. С. 46—57. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2020.41.46-57> (дата звернення: 07.01.2024).
74. Paul Krugman – Op-Ed Columnist // The New York Times [Electronic resource]. – Access mode : <http://krugman.blogs.nytimes.com>.
75. Perelytsia H. Особливе партнерство України і Канади в безпековій та оборонній сферах. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2020.

- № 41. С. 58—72. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2020.41.58-72> (дата звернення: 07.01.2024).
76. Perepelytsia H. Особливе партнерство України і Канади в безпековій та оборонній сферах. Історико-політичні проблеми сучасного світу. 2020. № 41. С. 58—72. URL: <https://doi.org/10.31861/mhpi2020.41.58-72> (дата звернення: 07.01.2024).
77. Poradniuk T., ADASTRA, Recommendations for foreign policy of Ukraine: Canada, URL: <https://adastra.org.ua/special-project/ua-canada> (дата звернення: 07.01.2024).
78. Prodaniuk T., How to strengthen Ukraine-Canada relations, Kyiv Post, URL: <https://www.kyivpost.com/article/opinion/op-ed/taras-prodaniuk-how-to-strengthen-ukraine-canada-relations.html?fbclid=IwAR1UJLjzj7Ab4pk64Hs0xUsvQyhsoagYyOahjJ991KNxNN6f26CDVv2fS80> (дата звернення: 07.01.2024).
79. Romaniuk N. ВІЙСЬКОВО-ТЕХНІЧНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ ТА КАНАДИ. Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії. 2018. № 2 (4). С. 137—146. URL: <https://doi.org/10.29038/2524-2679-2018-02-137-146> (дата звернення: 07.01.2024).
80. Tunney C. CBC News. Canada quietly extended its cyber defence umbrella to Ukraine, Latvia after Russian invasion: report. Posted: Jun 29, 2023. URL: <https://www.cbc.ca/news/politics/defence-cyber-ukraine-latvia-canada-1.6892420> (дата звернення: 07.01.2024).
81. Ukraine – Canada: the Materials of the First International Scholarly and Practical Congress on Canadian Studies. Луцьк: Вежа-Друк, 2018. С.15.